

Ladislav Comes Székely de Doros Jenő
et Samobyekei, Sacratissimæ Cæsareæ Re-
giæ et Apostolicæ Majest: Dominæ Donæ
MARIE THERESIE Festivo Augu-
stissimæ Domus Austriacæ IOSEPHI
nimirum Coronæ PRINCIPIS in Regem
Romanorum Majestatis Regiæ ipso Co-
ronationis die Resolutus Camerarius
Actualis. Año D. 1764. ætat: vero 48.

3390
F.25.V
KERESZTENI
OKTATÁSOK,

L. C. B. Mellyeket de Samobyekei.
Summában foglalt

J E S U S

Társaságabeli edgy Szerzetes Pap.

Ezeket írom, -- hogy tudgyad
mint kellyen néked forgólodnod az
Isten házában, melly az élő Isten A-
nyaszentegyháza, az igazság oszlo-
pa, és erős támasza. 1. Tim. 3. 1

v. 14. 15.

1764.

Nyomtat. Másodszor Kolosvárat az Akadémiai
bötűkkel Becskereki Mihály által 1744. Ész-
Ex Bibl. Cath. Csakiana Claud. in Colleg. S. J.

Rövid intéz a' kegyes Olvasóhoz,

L Rövid lelki tanításokban nem szándékozom az Ellenkező Vallásuakkal vetélkedni, és ez okon semmiellenvetéseket elő nem hozom; hanem tulajdon csak az Keresztényi hitnek fővöb czikkellyeiről való legszükségesebb kérdésekre felelek meg: mindenik felelet után pedig az Isten feljézem, a' minémü hitelre méltó fundamentumból bizonyíthatatik azon tudomány: nem gyűjtők sok citatziókat össze, mivel akár egy, akár száz szóval adassék eleiben valakinek az bibélí igazság, ha örök avát szereti, edgyaránt hitelt ad néki. Nem elegyítettem többire a' citatziókat a feleletben foglalt tanítás közzé, hogy annál folytábban olvasatbassék mindenektől, mivel az efféle szaggatásokkal nem ritkán homályosodik az írásban tett beszéd. Kegyes Olvasó az Christus intése szerént (Matt. 18. 3.) légy kisdedd ez munkácskának is értelmében, és bé véreliben, és azután érttem is imádgý hienet.

22 (1) 33

Első Kérdés.

V An-e' Isten?

Felelet. Igen-is van, a' ki megfizet kinek kinek az ő cselekedete szerént. Rom. 2. v. 6. Heb. 11. v. 6.

2. K. Ki teremtette az embert?

F. Az Isten teremtette nem csak az embert, hanem az egész Világot is. Gen. 1. *toto Cap.* Eccli. 18. 1. Joaz. 1. 3. Coloss. 1. 16. Heb. 1. 2. Heb. 3. 4.

3. K. Mi végre teremtette az Isten az embert?

F. A' végre, hogy őtet ditsírje, tisztelje, és néki szolgálván e' Világon, a' más Világon örök életet nyerjen. Deut. 6. 13. Cap. 26. 19. 1. coles. 12. 13. Matt. 4. 10. 1. Tim. 2. 4. 2. Pet. 3. 9.

4. K. Miképpen kell szolgálni az Istennek?

F. Az ő szeretete, félelme, és az parantsolatnak meg őrzése által, mivel azonkúl is az ő parancsolati nem nehezék. Deut. 10. 12. 13. Matt. 11. 30. 1. Jo. 2. 4. Cap. 5. 3.

A 2

3. K.

5. K. Hány Isten vagy on ?

F. Csak edgyetlen edgy Isten vagy on. *Isa.* 43. 10. *C.* 44. 6. 24. *C.* 46. 9. *Mar.* 12. 29.

6. K. Van-e' mindazáltal ebben az edgy Istenségben több személly ?

F. Három személly van, ugymint Atya, Fiu, Sz. Lélek. *Matt.* 28. 19. 1. *Jo.* 5. 7.

7. K. Mellyik nagyob ezen Isteni személlyek közzött ?

F. Edgyik sem nagyob, mivel mind a' három személly csak azon edgy állatú, és természetű Isten: mindenikének azon tökéletes Szenttség tulajdonittatik: mindeniktől ugymint azon Istentől kérettetik minden lelki jó. 1. *Jo.* 5. 7. *Isa.* 6. 3. *Apoc.* 4. 8. 2. *Cor.* 13. 13.

8. K. Mellyik Isteni személly váltott 's szabadított meg minket az ördög, és a' bűn fogságából, mellyben estünk volt az Adám első Atyánk vétke által ?

F. Az

F. Az Fiu. *Jo.* 3. a v. 13. ad 20. *Rom.* 5. a v. 8. ad *finem.* *Act.* 20. 28. 1. *Jo.* 3. 16.

9. K. Mi módon váltott meg minket a' Fiu Isten ?

F. Emberi természetet vett fel, és külső ábrázattában úgy tanáltatott mint ember, és így e' Világra a Bóldogságos szűztől születtetett, emberré vólta szerént sokat ízenedett, 's végtére a' Keresztfán érettünk meg holt. *Joan.* 1. v. 1. & 14. *Philip.* 2. a v. 5. ad 12. 1. *Tim.* 3. 16 *Tit.* 3. 4 *Apoc.* 1. v. 8. 17. 18.

10. K. Tehát a' Krisztusnak két természeté vagy on ?

F. Igenis kettő, mert valamint bizonyos, hogy a' Krisztus ember Fia, és ember, következőképpen kisseb az Atyánál: úgy bizonyos, hogy az Atya Istennek edgyetlen edgy szűlő, tulajdon Fia: és igaz, mindenkelett való áldott, mindenható Isten; és az Atyával edgy, 's kö-

vetkezendő-képpen velle egyenlő
s' azon tiszteletre méltó Ur. *Joan. 3.*
13. 1. Timoth. 2. 5. Jo. 14. 28. 1. Jo.
4. 9. Rom 8. 32. Isa 35. 4. 5. 6. Collat.
Matt. 11. à v. 2. ad 7. Luc. 7. à v. 19. ad
24. 1. Jo. 5. 20. Rom. 9. 5. Jo. 20. 28.
Luc 1. 16. 17. collat. cum Malach. 1. 1.
És Matt. 11. 10. Apoc. 1. 8. Jo. 5. 23.
Cap. 10. 10. Phil 2. 6.

11. K. A' Szent Lélek Istenségiről
van e' emlékezet a' sz. Írásban?

F. Igenis van, mivel Sz. Péter szavaként Ananiás a' Sz. Léleknek hazudván, magának az Istennek hazudott. Azomban Sz. Páltól-is Istennek, és szabad fő akarattal osztoगतó Urnak neveztetik; másutt Istent egyedül illető munkák tulajdonittatnak a' Sz. Léleknek. *Act 5. 3. 4. 1. Cor. 3. 16. 17. Cap 6. 19. 20. 1. Cor. 12. à v 6. ad 12. Job 3. 4. Psal 32 6. Isa 48. 19. Cap. 61. 1. Jo. 14 26. Cap. 16. 8. Act. 13 2. 4. Cap. 20. 28. 2. Reg. 23. 2. Act. 28. 25. 2. Petr. 1. 21. collat. cum Hebr. 1. 1.*

Az

Az Apostoli Credóban-is azon móddal vallotta eleitől fogva az egész Kereszténség hitit a' Sz. Lélekben, valamint az Atyában, és Fiuban, mert noha az egyéb hit czikelyeit-is hiszszük az Apostoli Credónak, de csak az edgy élő Istenben hiszünk, u ymint az üdvefséges hitnek fő okában, és minden reménségnek kútfeiben.

12. K. A' Sz. Lélek csak az Atyától származik e', vagy a' Fiutólis?

F. Edgyaránt is származik mind az Atyától mind a' Fiutól, és ezért nem csak az Atya, hanem a' Fiu Lelkének-is nevezterik: *Jo. 15. 26. Cap. 16. 13. 14. 15. Gal 4. 6. Rom 8. 9.*

13. K. Mi módon vetz magadra keresztet?

F. Két féle módon: Edgyik mód ez: A' job kezemnek három középső ujjait összve tévén, először az Atyának említésével a' homlokomot illetem: másodszor az Fiúnak említésével a' mellyem közepe allyát illetem.
har-

harmadszor az bal vállomról a' jobb vállamra által vivén kezemet a' Sz. Lelket emlitem. A' más féle mód pedig ez: A' jobb kezem hüvelykit a' mellette való két ujjommal öszve kapcsolván, előszőr, az Atyának említésével homlokom közepire keresztet rajszolok: másodszor, az Fiunak említésével ugymint az Atya Igéje nevezetivel az számra keresztet rajszolok: harmadszor, a' Sz. Lélek említésével a' szívem irányában a' mellyem közepire keresztet rajszolok. Minda' két féle keresztvetésben pedig ezt mondom; *Atyának, és Fiunak, és Sz. Lélek Istennek nevében Amen.* Praxis Ecclesiae primitivæ, ut habetur apud Tertul. de coron. Milit. cap. 4 n. 40 Cypr. Epist. 63 n. 39 August. Tr. 118. in Joan. Serm. 19 de SS. Hieron. Basyl. &c.

4 K. Mivégre vetzigy keresztet?
F A' végre leg főképpen, hogy mind a' Szent Háromság egy bizony örök

örök Istenről hitem vallását tegyem, és a' kinek Isteni drága nevében kereszteltettem, azon Atyának, és Fiunak, és Sz. Lélek Istennek nevében kezdgyem's végezzem minden mozdulásomat. A' szent Kereszt jelével pedig az Ur Krisztusunk által kereszteten szenvedett gyalázatos halállal nyert váltságomról tészek hálaadó emlékezetet. A' kereszt jele azomban noha az Krisztus halála előtt gyalázatos, sőt átkozottak törvény sája volt, de azon váltságunk végben vitele után olly tiszteletessé lett, hogy a'nak nevezete is mintedgy Krisztus Urunk nevezete helyett említetik. *Deut. 21. 23 Gal. 3. 13. 1. Cor. 1. 17. 18. Eph. 2. 16 Coloss. 1. 20. Cap. 2. 14.*

15. K. Hány szentséget szerzett a' Krisztus a' mi különös móddal (az az nem csak rend szerént való érdemes cselekedetünk által) való szentelésünkre, mellyeket deákoson Sacramentumnak hívunk? Eg.

F. Hetet, mellyeknek neve ez: Kereszttség, Bérmlás, Oltári Szentség, Poenitentzia, Utolsó Kezét, Edgyházi rend, és Házaság. Mivel mind, és csak ezek látható bizonyos jelei az láthatatlan malasztoknak, melly sz. jelek vételével, valaki azok gyümölcseire akadályt nem tévzen, csálhatatlanul lelki szentelést nyer a' Krisztus rendelése szerént. *Vide sequē. testimonia Quoad ordinem verō & num.* Trid. Sess. 7. de Sacram. in genere Can. 1. & Flor. in Decret. Eug. ad Arm. Huc al-ludit S. Augu. L. 17. de Civ. cap. 20 ad Prov. c. 9. v. 1. S. Thom. P. 1. q. 65. Art. 2. in Corp.

16. K. A' Kereszttség mitfoda Szentség?

F. Az új törvénynek igen szükséges Szentsége, melly által Sz. Lélek szerént ujjannon születünk, bűn-inknek tellyes bocsánattyát vétfzszük, Istennek Fiaivá fogattatunk, és az örök életnek örökösivé irattatunk.

Joan.

Jo. 3. 5. 6. 7. Act. 22. 16. Eph. 5. 2. T. 3. 5.

17. K. Mi leg szükségeseb arra, hogy valaki mást üdvösséget szerző keresztiséggel kereszteljen?

F. Három dolog leg szükségeseb még a kisedek kereszteltetésére is: Először a' Krisztustól rendelt matéria-val, az az, természet-szerént való vízzel kereszteltetendő személynek mosogatása. Másodszor a' Krisztustól rendelt áldott igéknek a' keresztelőtől arra szükséges szándékkal azon üdöben való elmondása, a' mikor a' vízzel illeti a kereszteltetendő személyt. Ugyan ezokon, Harmadszor szükséges, hogy a' Keresztelőnek legyen szándéka a' Krisztus rendelése szerént, vagy leg aláb a' Keresztény Anyaszentedgyháznak e' Szentségki-szolgáltatásában való szokása szerént mivelendő munkának végben vite-lére. Az igik pedig (mellyeket e' szándékkal kell mondani magának a' keresztelő személynek, midőn az viz-

vizzel illeti a' keresztteltetendőnek fejét, vagy ha talám némelly esetben ahhoz nem férne, más fővöb tagját) ezek, mellyeket Krisztus maga rendelt: *En kereszttellek tégedet Atyának, és Fiának, és Sz. Léleknek nevében Jo. 3. 5. Matt. 28. 19. Trid. Sess. 7. de Sacram. in gen. Can. 11. & Con. Theol.*

18. K. Micsoda a' Bérálás?

F. Az Új törvénynek Szentsége, melly azoknak adatik a' Püspöktől, kik immár meg kereszttelkedtenek; kiből a' Sz. Kenetnek, és a' Sz. Igiknek általa kegyelem adatik mind az igaz hitben való álhathatóságra, mind az Istenes életben való nevedezésre, és az ellenkező dolgok közt kívántató Kereszténi erősségre. Ezen Szentségről emlekezik mind az *Apostolok cselekedete, mind Sz. Pál Act. 8. 17. 2. Cor. 1. 21.*

19. K. Mi vagyon az Oltári Szentségben?

F. Az Krisztus JESUSnak tulajdon teste,

teste, és vére, következőképpen maga a' Krisztus JESUS mind Isteni, mind emberi természete szerint. *Matt. 26. 28. Marc. 14. 22. 23. 24. Luc. 22. 19, 20. Jo. 6. 5. v. 48 ad finem Cap. 1. Cor. 10. 16. Cap. 11. 23. ad 30.*

20. K. Hány tanuság van leg szűkésebberről az Oltári Szentségről?

F. Öt: Az első ezen Szentségben a' Krisztusnak valóságos jelenleteliről van, minekutánna tudniillik a' kenyéret, és bort az igazán fel Szenteltetett Edgyházi ember a' Krisztustól adatott igével meg áldgya; mivel azonnal a' kenyér a' Krisztus testévé, a' bor pedig a' Krisztus vérévé olly tellyességgel változik, hogy a' kenyérnek, és bornak egész valósága meg szűnván, csak a' kenyérnek's bornak érezhető színei maradnak meg azon Szentségben. *Ibid. & PP cum (öcil.*

Az második tanuság az, hogy mivel az Úr Krisztus maga jelen van azon Oltári Szentségben, tehát szűk-

B

ség

ség abban Istent illető imádással tisztelnunk azon üdvözítő Urunkat. *ib.*

Harmadik ez, hogy ezen Szentség edgyfersmind véretlen áldozat, a' melly Malakiásnál irt jövendőlés szerént minden helyen mutattatik bé az Urnak, és az Utólsó vacsorán-is a' Melchisedek rendi szerént való ső Pap a' Kristus JESUS mutatott bé. *Mal. 1. 11. Psal. 109. 4. collat cum Gen. 14. 18. Heb. 5. 1. 6. & Cap 7. 12. Luc. 22. 19. 20. Trid. Sess. 22. Cap. 1. & SS. Patres unanimiter.*

Negyedik ez, hogy a' Mise szent áldozattyán kívül elégséges bővségesen venni a' Kristust tulajdon csak edgy szín alattis, mivel azon valóság vétetik akár edgy, akár két szín alatt, és csak kenyér szín alatt vévőknek-is azon lelki haszon igitetik: ugyan ezért még az Apostolok idejében is gyakorta csak kenyér szín alatt communicáltak az Hívek; noha pedig az Catholicusoknál-is adatik az Ur

az Ur vacsorájának vétele után valamelly pohár; de az nem szenteltetett kehely itala, hanem a' ki akarja venni, éppen csak a' végre adatik, hogy az kenyér színt alkalmatosban el nyelhesse. *Jo. 6. v. 50, 52. 58. 59. Luc. 24. 30. 31. Act. 2. 42. Cap. 20. 7. Irenaeus Epist. ad Vict. Cyprian. Ser. de lapsis Basyl Epist. ad Caesarem. Concil. Flor. in Decr. Eug. ad Arm. Trid. Sess. 13. Cap. 8. Can. 3. de Euchar. &c.*

ötödik ez, hogy ez Oltári Szentséget mind lelki, mind testi készülettel kell magunkhoz vennünk: és ezokon minden halálos büntől az igaz penitentzia tartás által ki kell tisztulnunk; a' testi résziről pedig azon nap ez Ur vétele előtt semmi testi táplálásra való ételt, vagy italt ne tegyünk, (hanem ha halálunk orájához közelgetvén mintegy örökké valóságra való úti kölcségül vennők azon Oltári Szentséget magunkhoz) nem lévén illendő, hogy azon nap

a' test előb végye táplálását, miglen ezen Isteni vendégünk lelkünk élesztésre bé nem vétetődik. Azomban szükség, hogy ki ki maga talentuma szerént aitasos indulatokban, és imádkozásokban foglalja magát mind az Ur vétele előtt, mind az után. *1. Cor. 11. 27. 28. 29. 30. Trid. Seff. 13. Cap. 8. de Euch. Can. 11. 8. SS. Patres unanim.*

21. K. Miképpen kell gyümölcsösön hallani a' Sz. Misét?

F. Leg főképpen három dologban kellene a' Sz. Misét halló Keresztényeknek foglalatoskodni.

Elsőben áitatos szándékokot kellene bé mutatni Istennek azon sz. áldozatnak halgatásában; ezokon igen jól cselekedeznek azok a' buzgó Keresztének, kik mingyárt annak kezdetin a' Pappal edgyütt felmutattyák azon áldozatot, az Isteni méltoságról, minden teremtetett állatok felett való Fő Uraságról, és azon

azon Isteni nagy hatalomtól minnyájunk függésről igaz hitbéli vallástételre: Az Istennek számtalan jó teteményiért, kiváltképpen a' Krisztusnak keserves halála által nyert valóságunkért eleven emlékezettel való haláladáfra: Bűneinknek, és azokkal érdemlett büntetésünk bocsánattá: Mind magunknak mind Felebarátinknak lelki, testi jova, az boldogúl ki múlt Hívek lelkeinek pedig örök nyugalomra meg nyeresére.

Másodszor, noha a' Sz. Misének minden főb részeire szent dolog figyelmeteskedni, és áitatos imádkozásban foglalatoskodni minden szánfándékkal való elme tétovázás, és szemfűlség nélkül, mindazáltal leg szükségesebb az alázatos buzgó figyelmeztetés az felmutatás alkalmatosságával, midőn az áldozó Pap a' Krisztustól rendelt igével's a' Krisztus Fő Pap képiben a' kenyeret Urunk

B 3 testé.

testvé , és a' bört Urunk vérévé változtattya; a' mely valóságok tudás el változtatásában áll leg főbevitka 's állattya ezen Uj törvény becsúlhetetlen nagy áldozattyának; ezokon némellyek hitnek, reménységnek, szeretetnek, 's bődög halál kérelmének indulatival imádgák ilyenkor az sz Osta fel mutatásakor abban valóságosan meg jelent édes üdvözítőjüket, amaz alázatos Penitentzia tartó Publicanussal (Luc. 18. 13.) vervén mellyeket, és buzgó töredelmességgel mondják: *Isten légy kegyelmes nékem bűnösnek: vagy másképpen: JESUS Szűz MARIÁnak Sz. fia könyörülly rajtam.*

Harmadszor midőn az áldozó Pap majdon magához akarja venni az Oltári szentséget, mondván: *Domine non sum dignus, &c.* Az Sz. Mife halgató hívnek-is igen hasznos buzgó kívánsággal communicálni; ezokon sok áitatos Hívek ilyenkor oly indu-

indulatokban foglalják magokat, a' mellyekben: Híszik az Ur Krístusnak azon áldozatban való jelenlétit. Reménlik azon Uroknak reájok származandó áldását: szeretik azon véghetetlen Jószágú Isteneket: Bánnyák azon véghetetlen méltóságú, és Szentségú Istenek ellen eddig gondolattal, szóval, cselekedettel tett vétkeket; fel tészik ezentúl való jobbulásokat, és búzgó indulattal szívesen kívánnák (a' mellyben áll leg főképpen ezen belső indulattal való communicálás) azon meg váltó Uroknak teste 's vére valóságos vételit, és velle való tökéletes edgyesüléseket *Praxis multorum Fidelium ad mentem Conc. Trid. Sess. 22. Capitib. de Sacr. Mis.*

22. K. Mitfoda Szentség a' Penitentzia?

F. Uj törvénynek Szentsége, mely által azok, a' kik a' Kereszttség után bűnben estenek, igaz töredelmes

Gyónás által kéri; az igazán felszentelt Edgyházi emberek pedig adgyák a' bűnnek bocsánattyát az Krisztustól Apostoli Papoknak engedett hatalommal. *Mat. 18. 18. Joan. 20. 22. 23*

23. K. Hány dolog szükséges az penitentzia tartó bűnös részéről a' végre, hogy az említett Apostoli Paptól bűneitől fel oldoztassék?

F. Közönségesen három dolog mondattatik azon végre szükségének: az Töredelmesség, Gyónás, és Elégtétel; mindazáltal mivel az arra kívántató töredelmesség nem könnyen mehet végben három dolog nélkül, tehát az tanulók kedviért a' Tudósaktól három czikkelyben magyaráztatik meg az Penitentzia tartó bűnös részéről az bűnnek bocsánattyára szükséges foglalatosság.

Az első: A' *Lelki úsméret vizsgálása*: melyben a' Sz. Lélek segítsége hívása után gondolkodik a' bűnös Eze-
kiás-

kiással (*Isa. 38. 15.*) Isten előtt minden esztendeiről, vagy a' leg közeleb Istennel való hiv békéltetése után tölt idejéről lelkinék keferőségiben, és számot vét magában akárminémű gonosz gondolatiról, szavairól, cselekedetiről, tartozó dolgainak elmulatásáról. *Trid. Sess 14. Cap. 5.*

A' második: A' *természet felett való bánása szánása vérkeinek*: melyre főképpen indittatik az ember vagy Isten büntetésének félelmétől, vagy azon Istenihez való szeretetétől, a' mely második indulat dícséretes, és tökéletes töredelmességnek hivatattatik; ezt pedig igen rövideden így vihetem végben: *Oh végheterlen tökélleretségű, és Jóságú Nagy Isten, szeretlek régedet telhes szivemből lelkemből, 's mindenek felett bersüllek, és allittalak régedet a' te mérsék. Isteretlen Isteni méltóságodért: és ezokon bánom, szánom egész erőmből mind most eszemben*

ben jutott, mind el-felejtett minden-
némű vétkeimet: és minden bűneimet
azért gyűlölöm, mivel azok gyűlöletesek
te ellőtted; és a' te fégyhetetlen Szent-
ségeddel ellenkeznek. Oh mint akarnám
én Istenem, hogy tégedet minden tiszte-
letre, dicsőítre, 's szeretetre méltó Iste-
nenemet soba semmi bűneimmel meg ne
bántottalak volna. Ibid c. 4.

Az harmadik: Az élet jobbításáru-
l való szándék: mivel nem elég, hogy
az eddig való gonofságinkat meg
bánnjuk, hanem fel kell tenni ter-
mészet felett való indulattal, hogy
többé az Istent leg aláb nagy véték-
kel meg nem bánttyuk, sőt hogy
ezután az halálos bűnre közeleb ve-
zető gonosz alkalmatosságokat elker-
üljük Istentől való féltünkől, vagy
hozzája való szeretetünkől viseltet-
ve: így tehetni pedig ezen szándé-
köt igen gyümölcsösön: *Ujjalag*
szeretlek téged Jó Istenem, és fel tészem
tellyes indulattal, hogy soba többé sem-
mi

mi nagy vétkekkel meg nem bántalak té-
gedet; sőt minden gonosyra szolgáló
veszedelmes alkalmatosságokat is a' te
kedvedért el kerülök oh végbetetlen méltó-
ságú Nagy Isten! Ez órában kezdék
új szível, új lélekkel szolgálni te néked,
és minden ügyekezettel kedvedet ke-
veszni, mivel mindenek felett való Jó
vagy. Ibid.

A' negyedik, maga a' Sz. Gyónás.
Mivel tartozunk a' halálos bűnt nem
's szám szerént, a' mennyiben eszünk-
ben juthat, titkon az Gyóntató A-
tyának meg vallani; igen tanácsos
azomban a' bocsánandó vetkeket is
meg gyónni sok lelki hasznokra néz-
ve; sőt ha ki kételkednék benne,
ha ez, vagy amaz vétke, halálos vé-
teké vagy csak bocsánandó véték?
az tartoznék az illy vétkit is meg
vallani új bűnhedés alatt; tudni
szükséges pedig, hogy ha ki minden
egyéb vétkit meg valván csak edgy
halálos vétkit szán szándékkal el hal-
gat-

gatnais, az olyan ember semmi vét-
kitől azon Gyónásban fel nem öl-
doztatnék, hanem e' veszedelmes
szemérme miatt Szentség töréssel
vétkeznék. Bizonyos az-is, hogy
ezen Sz. Gyónással Isten rendelése
szerént tartozik minden halálos bün-
ben esett ember, a' mint a' Sz. Irás-
ban, és minden régi Sz. Atyák írá-
sában láttuk nyomát, és ha hova,
ide illik a' Sz. Léleknek amaz tanítá-
sa mostann is: *A' ki bűneit el rejt
nem igazgattatik, a' ki pedig megval-
lya, és el hadgya azokat, irgalmasá-
got nyer.* Prov. 28. 13. Az Aposto-
lok idejében is az Hívek megvallák
az ő cselekedeteket. *Act. 19. 18. 19.*
Sz. Jakab is hadgya az ő Leveliben
az edgy máznak téendő bün vallást.
Cap. 5. 16. Végtére kedves vólt Iste-
nnél még az Új törvény előtt is
az illetén állálatosság. *Num. 5. 6.*
7. Eccli. 4. 24. 31. Matt. 3. 6. Mar. 1.
5. Menyivel inkább most, a' midőn
az A-

az Apostoli Papoknak adatott hata-
lommal nem élhetnének az Edgyhá-
zi emberek, ha csak ezen Gyónás
által meg nem tudnák, micsoda vét-
keket kellelsék meg tartani, vagy
meg bocsátani, holott mind a' két
félre edgyaránt van hatalmok az Írás
szerént. *Matt. 18. 18. Joan. 20. 23.*
2. Cor. 5. 18. Trid. Sess. 14. cap. 5. post
Conc. Cabil. Later. 5. SS. Pat. unan.

Az ötödik: *Az elégtétel.* Mivel az
Gyónásban hagyott Penitentziát hi-
ven végben kell vinni; és ha vala-
mi jószágnak, vagy jó hír-névnek
viszsa térítésére tartozunk, aztis,
a' menyiben lehet, nem kell sokára
halasztani. *Trid. Sess. 14. Cap. 8. 5. u-*
nanimiter omnes PP.

24. K. Az Indulgentiák mire va-
lók, ha még a' Gyónás után is a'
meg bocsátott bünért valamely Pe-
nitentziát kell végben vinni?

F. Kétség kül, hogy ha ki ki Ke-
reztelő Sz. János intése szerént a'
C
peni-

penitentiának méltó gyümölcsettremvén Sz. Pállal hiven bé töltene azokat maga fanyargatása által, a' mellyek héával vadnak a' Krisztus fzenvedési, nem szükség volna az Indulgentzia (melly nem egyéb, hanem az bűnnel érdemlettideig tartó büntetésnek vagy tellyelen, vagy rész szerént való el engedése) avagy Bútsú; mindazáltal tudta az Isten jól az emberi gyarloságnak nagyobb hajlandóságát az irgalom kérésére, hogy sem bűnival érdemlett büntetésének utolsó fillérig való ki állására, és fizetésére; azokon adott ő Sz. Felsége hatalmot az Anyaszentedgyház Fejeinek, és Püspökjeinek nem csak az bűnök bocsánattárá (a' mely fokkalt nagyobb gonolznak bocsánattya) hanem méltó okokra nézve, és bizonyos alkalmatósákokban azokkal érdemlett ideig lakolandó büntetettéseknek is el-engedésére. Ezért az Isten titkainak sáfarának nevez-

nevezvén magát Sz. Pál éle ez hatalommal amaz nyilván való bűnösnek az érdemlett büntetése álló való fel szabadittására. Az közönséges Gyülekezeti - is az Anyaszentedgyháznak eleitől fogva sen akarták tartani ezen erőtlének lelki vigasztalásokra Istentől engedet nagy kegyelmet. *Matt. 3. 8. 1. Cor. 9. 27. Colos. 1. 24. Matt 18. 26, 27. Cap. 16. 19, Cap. 18. 18. 1. Cor. 4. 1. 2. Cor. 2, 10. Conc. Nicæn. 2. Can. 11. Ancyr. C. 5. Laod. C. 2. Trid. Sess. 25. in Decret. de Ind. & omnes DD. Cath.*

25. K. Mitfoda Szentség az Utolsó Kenet?

F. Az Új törvénynek oly Szentsége, mellyel az sullyos betegségben lévőeknek a' sz Olaj Kenete, és e' végre rendelt Krisztus igéje által az betegeknek bűnök bocsánattya, és vagy (ha Isten dicsőségére szolgál) egésségek, vagy e' világból való boldogki-múlások nyerttetik. *Marc.*

6. 13. *Jac. 5. 14. Conc. Constant. Cabyl. Flor. Trid. Sess. 14. de Extr. Unct. S. Thom. in 4. Dist. 32. q. 1. a. 1. & omnes DD. Cath.*

26. K. Mitfoda az Edgyházi rend?

E. Az Uj Testamentumnak oly Szentsége, mely által az Edgyházi szolgáknak kiváltképpen való hatalom adatik, hogy az Edgyházi tisztektben jó módon, és méltán eljárassanak. Hogy pedig ily Edgyházi rend légyen, mely leg-főképpen az Ur testének felmutatására, és a' hievők bűneinek meg bocsátására rendeltetett. Urunktól, nyilvánosság az 19, 20, 22, és 23. kérdésekre való feleletekből; azomban bizonyos az is, hogy külön móddal szenteltetnek fel mindenkor az ily Edgyházi rendek: és az Uj Testamentumban is vagyon áldozó Papság. *Act. 6. 6. Cap. 13. 3. Cap. 14. 22. Cap. 20. 28. 1. Tim. 4. 14. Cap. 5. 22. 2. Tim. 1. 6. 1. Tim. 5. 19. Eph. 4. 11. Apoc. 1. 6. Cap.*

6. *Cap. 5. 10. Heb. 5. 1, 2, 3, 4. Isa. 66. 21. Jerem. 33. 17, 18. Omnia Conc. Gen. & omnes Patres cum DD. Catholicis.*

27. K. Mitfoda az Házasság?

F. Az Uj törvénynek oly Szentsége, mely által az igazán kereszttelt Férfi, és Asszony állat Isten rendelése szerént egyben köteleztetvén közzöttök el-választathatatlan társaság szereztetik, és mind a' két rész (ha csak halálos bűnnek akadály nem tanáltatik benne) Istennek malasztjával meg ajándékozzatik a' végre, hogy tisztetség szerént gyermekeket szülvén, azokat keresztyenül nevellyék: a' házasság terhét békefésséggel viselleyék, és a' testi fertelmességnek vétkeit el-távoztassák. *Matt. 19. & v. 3, ad 10. Marc. 10. & v. 2, ad 13. Luc. 16. 18. Róm. 7. 1, 2, 3. Eph. 5. & v. 22. ad finem. Conc. Trid. Sess. 24. de Sacram. Matrim. & SS. Patres unanim.*

28. K. Ezen Szentségekkel szabadé gyakran élni?

C 3

F. Hár-

F. Hármat senkinek többször edgy-
szernél nem szabad fel venni egész
életiben: ugmint a' Keresztiséget,
Bérmálást, és az Edgyházi rendet;
mellyeknek mindenike bizonyos, és
különös jegyet téfszen állandokép-
pen az fel vévők lelkiben *Eph. 1.*
14. c. 4. 5, 30. Conc. Cabyl. 2. c. 27.
Flor. decr. un. Trid. Sess. 7. Can. 9. de
Sacram. in gen. & omn. DD. Cath.

A' mi a' több szentségeket illeti, és
nevezet szerént az Oltári Szentsé-
get, azt igen igen tanácsos gyakor-
ta venni, úgy mint a' melynek méltó
vétele által mind az Krisztus szen-
vedésének eleven emlékezete tu-
lajdon maga jelen vételivel ujji-
tatik. Örök életre, lelki eleven-
sége, Krisztussal való csúdas edgyesü-
lésre, bódog fel-támadásra ujjab ujjab
jus nyerettetik, és a' szentelő
malaszt ez által leg főképpen neve-
kedik az keresztyényekben. *Luc. 22.*
19. Jo. 6. 52, 54, 55, 57, 58, 59. Trid.
Sess.

Sess. 13. cap. 3, 8. specialiter Sess. 22. cap.
6. de Sac. Missæ

Az Iz. Gyonással pedig tartozik
minden, valaki halálos vétekben
érzi magát, és a' ki csak halálára ha-
lasztja az halálos bűneiről való val-
lás tételt, igen nagy veszedelembe
forog üdvessége. Tartozik azomban
minden esztendőn ki ki a' gyonásra
az Anyaszentedgyháznak különös
parancsolattyaiból. Ugy midőn ha-
lalos betegségben, vagy egyéb élet
koczkáztató alkalmatóságokra kell
lépni, példának-okáért hofszas tol-
vajós utra, harczra &c. Mind az ál-
tal máskor-is mentől többször gyónni
igen üdvességes, és alig lehet job
vigyázással való várása halálunk orá-
jának, mint ezen Szentség által bűz-
gó indulattal's töredelmes gyonással
való gyakor lelkünk tisztulásával.
Eccli. 5. à v. 4. ad 10. Cap. 17. 26, 27.
Conc. Later. sub Innocent. III. cap. 31.
Trid. Sess. 14. cap. 5. omn. Theol. de rebus
peccati mort. Actæ &c. Az U-

Az Utolsó kenettel szükség élni (noha nem halálos vétek alatt való parancsolatból, hanem ha egyéb iránt válnék halálos vétek-e annak elmulatása, példának okáért annak megvetéséből) az oly súlyos betegnek, és sebesfűnek, kikről nagy kétség lehet, ha meggyógyulnak-e vagy ezen nyavalya által ki múlnak-e a világból. Ezen Szentség pedig azon edgy nyavalya tartásában csak edgyfesz adattathatik fel; ha pedig valaki az oly nyavalyából felgyógyult volna, és ujjalag azon, akár más féle halálos betegségben esnék, ujjannon fel veheti, és ez akármely gyakran történnék-is azon embernek egész életiben. Tanácsos azomban, hogy jó idején adásék fel ezen Szentség, a midőn még a Beteg esziny van, és maga akkori áitatóságával részesüllyön e Szentség által adandó bővebb kegyelemben. *Trid. Sess. 14. Cap. 3. hic, & Com. D'D.*

Az

Az Házaság Szentsége noha az emberi nemzetnek megmaradására Istentől rendeltetett, mindazáltal az Új törvényben senki azon Szentségnek részesülésére maga külön személye szerént (hanemha maga nagygyarlosága vagy mértékletlensége miatt különben tisztán nem élhetne az oly személy, a ki különben arra nem tette magát szabadatlanná, példának okáért örök tisztaság fogadásával, vagy természet szerént nem alkalmatlan arra: 1. Cor. 7. 9.) nem tartozik; sőt kivált az Új testamentumban sok helyt jóvally a Szent Lélek az tiszta nőtelenséget, és nagy jutalmot profétáltat érte: mind Isaias, mind Mennyei titkokat látó Sz. János által. Hogy pedig az áldozó Pápok nőtelen tiszta életet éllyenek, elég ok az véghetetlen tisztaságú áldozatban lévő szeplőtelen mennyei Bárány, kinek csak példája részesülésére is tisztán kellett járulni.

járulni a' Híveknek az ő testamen-
tumban ; és az Ujban Sz. Pál hel-
lyén hadgya az imádság kedvéért
még a' Hazafoknak is edgymástól
ideig való meg tartoztatását. *Matt.*

19. 10, 11, 12. 1. *Cor.* 7. 7, 8, 26, 34, 38.

NB. 1. *Tim.* 5, 12. *Isa* 56. 4, 5. *Apo.*

14. 2, 3, 4. *Exod.* 19. 15. 1. *Reg.* 21. 4,

5. 1. *Cor.* 7. 5, 6. *Trid. Seff.* 24. *de Sac.*

Matr. Can. 9. & 10. *cum Com SS. PP.*

29. K. Mitsoda készüléttel kell az
emlitett Szentségekhez járulni, hogy
nem csak igaz Szentséget vegyünk,
hanem az által szentelő malasztot is
nyerjünk?

F. Mivel két félék ezen Szentsé-
gek? ketteje ugymint a' Sz. Kereszt-
ség, és Penitentzia az léleknek ha-
lálós bűn által mint egy még ölette-
tésből való elevenítésére lévén szer-
zettetve, a' több öt Szentségek pe-
dig az igazaknak nagyobb szentelésé-
re, és azért lelki eleveneségek után
az Isteni kegyelemben való öregbű-
lések-

lésekre rendeltettek ; tehát a' ke-
resztésre elég készüllet az kisdéd
csécsemőben, ha még él, és alkal-
matos az 17dik kérdésre tett felelet
szerént végben vivendő keresztelés-
fel illetetni ; a' jót a' gonosztól már
meg választható személyek pedig
midőn meg kereszteltetnek, szük-
ség tudniok a' hitnek fő ágazatit, és
kell szabad akarattyoknak 's szándé-
koknak lenni a' Krisztus rendelése
szerént való kereszteltetésekre : és
ha nagy bűnben estek valaha, arról
természet felett való szánásoknak
bánásoknak, és életek jobbításáról
tett akarattyoknak kell lenni. Az
Penitentzia tartásra szükséges készü-
letről már feleltem az 23dik kérdésre.

A' mi a' több szentségeket illeti :
A' Bér-málára szűkség, hogy a' Bér-
málándó minden Halálós bűntől tisz-
ta legyen, és rend szerént, mivel
már szabad akaratú személyeknek
adatik eza' Szentség, szűkség hogy
aka-

akarattya legyen ezen szentségnek
Krisztus rendelése szerént való fel vételére. Mivel pedig mind a keresztsé-
ségben, mind a Bérálásban kereszt
Atyák, és többire Anyák is vadnak,
és bizonyos komaság származik köz-
zöttök, tudni kell, hogy házasság
választó akadály, az az, szoros ko-
maság származik az Anyaszentedgy-
ház szinén keresztelő, és Béráló
személyeknek az keresztelt és Bér-
mált személlyel, és ennek természet
szerént való Attyával, és Annyával:
ugy a' tulajdon kereszt Apának, és
Anyának is ugyan ezen keresztel-
tetett személlyel, és ennek Attyá-
val, és Annyával. Az Ur vacsorájára
való készület iránt adtam feleletet
az 20dik kérdésre az ötödik cikkely-
ben. Az utolsó kenetre szükség a'
halalos büntől való tisztaság, és
valamelly akarat azon Szentség fel
vételére. A' Papi rendről ezent kell
itilni, leg aláb rend szerént, és a'
midőn

midőn ki Isten's Anyaszentedgyház
rendelése szerénthivatik ezen Szent-
ség fel vételére. Az Házasságra is
azon szabad akarat, és büntől való
tisztaság kívántatik arra, hogy vala-
ki nem csak valóságos szentséget
végyen, hanem hogy azzal adandó
malasztban is részesüllyön. Melly
büntől való tisztaság ezen mód sze-
rént kívántatik az értelemmel már
élők kereszteltetésiben, és Bérma-
lásában, ugy az Edgyházi rendnek
felvételiben is. *Trid. Sess. 17. de Sa-
eram. in genere. Can. 10, 11, 12. De
impedim. verò matrim. orto ex Baptis-
mo vel Confirm. Trid. Sess. 24. Cap. 2.
de Refor. matrim. Item Sess. 7. de Sa-
eram. in genere. Can. 12.*

30. K. Mire valók azok az czere-
moniák, a' mellyekkel él az Anya-
szentedgyház mind a' Szentségek ki
szolgáltatásában, mind egyéb áita-
toságnak munkáiban, és áldásiban
bizonyos dolgoknak.

D

F. Az

F. Az hiveknek nagyobb buzgóságra, és a' lelki dolgok becsűlésére való indítása kedviért szerzettettek még az Apostolok idejében is sok szép ceremóniák, rész szerént azután is azon áitatófságnak örögbítésére szerzettettek (zintén olly dicőrekes külső jelenségek, mellyek mind lelki dolgoknak czimerei, és jelei; Maga-is édes üdvezítettök élt bizonyos ceremóniákkal, példának okáért, kezének mások fejére való tevésfel, öleléssel, Nyálának porral való elegyítettével, és azzal tett szem kenéssel, térdre és földre való borulással, tanítványira való leheléssel. Kéz fel-emeléssel tett áldással. Sz. Pál-is meg hagyá a' Korintusbéli Hiveknek, hogy *mindenek tiszteleségesen, és rend szerént legyenek*; ha pedig minden ceremónia nélkül, és külső buzgóságra indító jelek nélkül vitetnének végben a' Szentségek ki szolgáltatási, és e.

és egyéb lelki állapotok, tehát tiszteletlenebbül, és rendetlenebbül bánnánk az Istenhez tartózo dolgokkal, mint az Világi halando Méltóságokhoz mutatni szokot tisztes magunk viseléseinkben. *S. Ignat. Mart. Dionisius Areop. Cyrill. Tertull. Cyprian. S. August. & omnes SS. Patres primor. 5. Seculor. Quod verò ipse Dominus sit usus certis ritibus hodie usurparis: Marc. 10. 16. Luc. 4. 40 Marc. 7. 33. 34. Joan. 9. 6. Luc. 22. 41. Joan. 26. 22. Luc. 24. 50. De Paulo 1. Cor. 14. 40. Experientia, & ipsum rationis lumen.*

§ 1. K. Használnak-e valamit azok az áldások, mellyekkel még az érzékenység nélkül való dolgok-is megáldatnak az Edgyházi emberek által.

F. Igen-is használnak, mert Sz. Pál tanittásaként meg *Szenteltetik minden teremtet állat az Isten igéje, és az imádság által*: és maga a' Krisztus-is megáldá a' kenyeret a' pusztaban:

az ó Testamentumban-is efféle Szenteléseket maga az Isten rendele; az Új Testamentumban pedig minden régi Sz. Atyák emlekeznek efféle szentelésekről: nevezet szerént a' szentelt vizről, sórol, gyertjéről, borról. 1. *Tim. 4. 4. Matt. 14. 19. Exod. 28. 3. Num. 5. 17, 18. Cap. 6. v. 23. Cap. 31. 6. Dionys. Clem. Rom. Tertul. Bassl.*

32. K. Mitfoda belső indulattal kell e' féle szentelt eszközökkel élni?

F. Mindenek felett kellene a' jó szándékunkat Istennek bé mutatni ezen alkotásokkal-valo élésünkben, és Sz. Jakab Apostol tanítása szerént emlekeznünk kellene háláadó szí-
vel, hogy minden jó adomány, és tökéletes ajándék önnén fellyúl vagy az Istentől, és ezért minde-
nekkel edgyedül az ő ditsőségre akarunk élni: példának okáért, a' szentelt vízzel midőn valaki magát
jedzi mondván: *Atyának, és Fi-*
nak,

nak, és Sz. Lélek Istennek nevében, kel-
lene szíve szándékát Istenhez emel-
ni illy móddal: azon Atyának, és
Fiunak, és Sz. Lélek Istennek nevében me-
gyek, jövők ki bázomból, kezdem i-
mádságomat, ételemet, aluvásomat, a'
kinek drága nevében kereszttettem.
Edgy szóval mentől nagyobb áitatos-
sággal, és belső buzgósággal élsz
ez ily szentelt dolgokkal, annál hat-
hatóssab erejét tapasztalod azoknak.
Jacobi 1. 16. vide R. ad Q. 14. Praxis
primitivæ Ecclesiæ apud Tertull. Hie-
ron. Epiphan.

33 K. Tartoznak-e a' Keresztének az Tíz parantsolatnak meg tartására?

F. Igen is tartoznak, mert a' Kris-
tus nem jött a' törvényt fel bontani,
hanem bé tölteni: és amaz ifiunak-
is azt mondá: *Ha az életre bé akarsz*
menni, tarts-meg a' parantsolatokat.
Matt. 5. 17. Cap. 19. 17, 18, 19. vide
R. ad Q. 4.

34. K. Miképpen mondatik sum-
D 3 máson

máson el azon tiz Parancsolat ?

F. En vagyok a' te Urad Istened; idegen Istenid ne legyenek én előtt: faragot képet ne csinálly magadnak, hogy azt imádgjad. 2. Istennek Nevét hiában ne vegyed: mert az Ur büntetés nélkül nem hadgya, a' ki az Ur Istennek nevét héában vézi. 3. Meg emlékezzél rólla, hogy ünnepeket Izentelly. 4. Atyádat, és Anyádat tisztellyed, hogy hoszízú életű lehess a' földön, kit a' te Urad Istened ad tenéked. 5. Ne ölly. 6. Ne paráználgodgyál. 7. Ne orozz. 8. Hamis tanuságot ne szólly a' te felebarátod ellen. 9. Felebarátodnak feleségét bűnre ne kívánnjad. 10. Se házát, se mezejét, se szolgáját, se szolgáló leányát, se ökrét, se szamarát, se egyéb némű jószágát. *Exod. 20 Deut. 5. & consensus omnium Seculorum.*

35. K. Mi oka vagyon hogy némely kerefztének nem ily rendel mondgyák

gyák a' tiz parantsolatot, hanem az első kettőben szaggattyák, az két utolsót pedig csak a' tizedikben mondgyák el ?

F. Ennek Calvinus János az oka, ki (*L. 2. Inst. Cap. 8. §. 12.*) az kerefztény Anyaszentedgyházban addig tartott osztást fel hagyván, s-Origenesnek nem jól értett szavaihoz ragaszkodván uj osztást tett a' tiz parantsolatokban; mindazáltal ok-nélkül, mert a' mint minden régi Sz. Atyák Sz. Agoston Doctossal osztották a' tiz parantsolatot, tehát az idegen Isteneknek, és Bálványoknak imádása tilalmát, az első Parantsolatban méltó foglalni, azon gonoszság nemihez tartozván mind belső indulattal valamelly hamis gondolattal formált Istent imádni, mind külső tisztelettel valami teremtettségre hasonlatosságot Isten gyanánt tisztelni. Ellenben az kilencedik parantsolat oly vétkeket tilt, mely

nem csak különös nemű igaság, hanem edgyszersmind tisztaság ellen való gonofzságot-is foglal magában: a' tizedik pedig éppen csak felebarátunkhoz tartozó igaság ellen való vétket tilt-meg. Külömbenn-is (a' mint Calvinus maga meg vallyá) Sz. Agoston jóvá hagyása szerént három első parantsolat mivel magát az Istent veszi czélúl, a' Sz. Háromság tisztetletit képzeli, a' más hét pedig a' Felebarátinkhoz tartozó igaságot. *Clem. Alexandrin Lib. 6. Strö. Hier. in Psal. 108. 12. & in Psal. 32. 3. August. in Psal. 32. Item Tom. 2. Ep. 119 ad Jan. Cap. 11. Item Tom. 4. Q. 71. in Exod. Lib. 15. Contra Iustum Manich. Cap. 4. Item Tom. 6. de decem chordis Cap. 5. Tom. 10. Serm. 148. in Fer. quartam Paschæ.*

36. K. Mivel minden tilalom a' tiz parantsolatban valami jónak végben vitelit hozza magával, magyarázd meg, az első parantsolatban mit kíván

ván az Isten az emberi nemzettől's mit tilalmaz ;

F. A' mi teremtetésünk fő czéllját különösnön előnkben téfzi ; és ezokon parantsollya az Felséges Istenünknek igaz hitben, reménségben, és szeretetben való tisztetletit: tiltja pedig minden hamis, és idegen Isteneknek s' bálványoknak tisztetletit: azomban minden ördöngöfséget, varáslást, bűjös bájofságot, kuruslással való nézést, babonas szertartásokat, boszorkányságot, az ördöggel akarmi szin-s' mód alatt való czimborálást: mindennémű hitetlenséget, eretnekséget, és szakadást. *Consens. omn. Doct. Lev. 19. 31. Deut. 18. 10, 11. Cap. 23. 21. Eccles. 5. 3. Exod. 32. 27. Heb. 13. 9. Juda. Thad. tota Epist.*

37. K. Tartozik-e hát minden keresztény Istenben hinni, reménleni, és azon Jó Istenit szeretni?

F. Igen-is tartozik, és a' mi a' hitet illeti,

letti, tartozik kiki az Istenben hinni, és az Krisztus Anyaszentedgyháza tudományához olly tökéletességgel ragaszkodni, hogy ha csak Pórányok, és nyilván való bűnösök közzé nem akar számláltatni, tartson az Közönséges Anyaszentedgyház tanításával, melly olly kö-fál-ra építettett, hogy semmi Pokol praktikája ellene erőt nem veszen, hanem az Sz. Lélektől minden igazságra egész itélet napig meg tanítottván; igazság oszlopa, és támaszszá lesz. Ezen hitnek pedig fundáltatni kell az Istennek véghetetlen bölcsességiben, és az ő mondása igazságának csalhatatlanságában. *Mat. 18. 17, 18. Cap. 16. 18. Jo. 14. 16, 26. Cap. 16. 13. 1. Tim. 3. 15. Com. Theologorum.*

A' reménségben pedig alhatatoson kell meg maradni; reménlén. (Istennek véghetetlen hatalmához, és igiretiben való hátségihez való bizodalom-

dalommal) örök boldogságunkat, és annak el nyerésére izúkséges jókat. Ezért a kétségben esés Cain vétki-nek méltán neveztetik. *Rom. 5. a v. 5 ad 12. Gen. 4. 13.* A' szerezet végtire fő, és summás parantsolattya Istenünknek, tudniillik, hogy ötter szerezésünk tellyes szívünkéből, és erőnkéből az-okon, mivel mindenkefelett való Jó. *Deut. 6, 5. Matt. 22. 37. Damata propositio n. ima ab Alez. VII. Anno 1665. 24. Sept. contrarium docens.*

38. K. Az üdvesség uttyán kívül van e' hát az ollyan ember, a' ki a' Krisztustól fundált Anyaszentedgyház hitétől el-távozván idegen tudományokhoz ragazkodik?

F. Kétség kívül; mert noha minden nemben, és nemzetségben személly válogatás nélkül vagy on az Istennek választattya, mindazáltal minden üdvözülendőt ő Szent Felsége még ez életben az igaz hitre vezérel;

rel; senkit pedig igaz hit nélkül nem ádvezitt: így Kornelius századosis noha addig tartott vallásában-is Isten féltő vala, de ugyan csak meg kelle térnie az igaz hitre (*Act. 10. 2, 6, 34, 35, 45, 47, 48,*) és akár Görög, akár 'Sido, akár egyéb nemzetből legyen-is valaki, ugyan csak először az igaz hit által Isten fiává kell lennie, 's úgy lésszen igiret szerént örökköffe a' mennyei boldogságnak. *Gal. 3. 2 v. 25. ad finem Capitis.*

39. K. Mi oka lehet ennek?

F. Oka ennek ez, mert nem elég hogy valaki idegen Istent ne imádgyon, és ne tiszteljen, hanem az igaz Istent-is tartozik az ő szent rendelése, 's akarattya szerént imádni: így Core, Dátán, és Abiron nem akarának ugyan más idegen Istent tisztelni, hanem a' kit Moyses tisztelt, mindazáltal hogy el-pártolván az Istentől rendelt elől Járóktól, magok itéletiben fel sualkódtak, eleven te-

met-

mettetének pokolban. *Num. 16. 2 v. 1. ad 34.* Az Izraél Fiai fejek vesztése alatt tartozának az Istentől rendelt Pap végezésének engedelmeskedni. *Deut. 17. 2 v. 8. ad 14.* Oziás Király-is ámbár igaz Istennek akarna jó illatot az oltáron bé-mutatni, de mivel hogy nem az ő hivatalához való vólt ezen Isteni tisztelet, holtig való poklofsággal büntetteték meg. *2. Par. 26. a. v. 16. ad finem Cap.*

Az Új testamentumban pedig annál inkább tilalmaztatik a' Kristus Anya-szentedgyházától való el szakadás: mivel az illy szakadók hol Pagányok, és nyilván való bűnösök közzé szám-lalándóknak mondattnak: hol kár-hozandóknak: hol haragra, és bosz-szú állásra méltóknak: hol Isten tudománya ellen magokat fel emelőknek, ugymint a' kik nem viszik fogságban minden értelmeket a' Kristus engedelmeségére: hol örök veszedelemre vetendőknek, ugymint

E

mint

mint a' kik nem engednek az Krisztus Evangeliumának: másutt az Gyilkosok, paráznák, lopok -s- egyéb bűnben fertezettek közzé számláltatnak: másutt Sátán keziben valóknak neveztetnek; másutt fene nyavalyához hasonló tudományúaknak az írásokat magok veszedelmére hamisítottoknak: lélek nélkül való testieknek: és (hogy többeket elé ne hozzak) lsten nélkül valóknak mondatatnak, kik még köszönetre sem érdemesekek. *Matt. 18. 17. Mar. 16. 16. Rom. 2. 8. 2. Cor. 10. 4. 5. 6. 2. Tess. 1. 8. 9. 1. Tim. 1. 10, 11, 20. 2. Tim. 2. 17, 18. 2. Pet. 3. 16. Judæ Ep. v. 19. 2. Joan. v. 9. 10.*

40 K. Mi több okai lehetnek még ezen szakattak üdvességtelen állapottjának?

F. Sz. Agoston Doctor illy okait adgya: 1. Mivel edgyedül csak az igaz Anyaszentedgyházban mutatattik fel a' mi Meg-váltónk áldozattya, és azon Főtől nem elevenítettetik az olly

olly tag, a' melly az Anyaszentedgyházban a' Krisztus testiben nem tanáttatik. 2. Csak ebben a' szöldbén munkálodóknak fizettetik a' bér pénz. 3. Valakik a' Noé Barkájában nem valának, a' viz özöntől mind elborítottak. 4. A' melly tag a' több eleven tagoktól el metczetik, és elszakad, nem élhet az több tagok eleveségével. 5. A' melly ág az élő fatól egészfzen el válik, nem hozhat állandó gyümölcsöt. 6. Az olly Patak a' melly az ő Kút-fejétől egésfzen el rekesztetik, annak el kell száradni. Tehát az olly léleknek-is el kell veszni, a' melly a' Krisztus Anyaszentedgyházának edgyeségitől el van szakadva. *Serm 181. de temp. Másutt azon Szent Atya ezt írja: A' ki az Anyaszentedgyházon kívül tanáttatik, az Isten fiaí száma kül lészem: nem is lészem az Isten az ollyannak Atya, a' ki nem akarta az Anyaszentedgyházat Annyának tartani. Lib. 4. de symb ad Catechum (ap. 13. E 2 41. K.*

41. K. Vadnaké valami bizonyos jelek, a' mellyekből meg ásmértet-hessék, mellyik annyi lok gyülekezetek közzül az Krisztusnak igaz Anyaszentedgyháza?

F. Igen-is vadnak, mert külbömben nem bölcsen fundálta volna az vég-hetetlen bölcseségű Isten az ő Ecclesiáját: és nem méltán illetné a' Sz. Lélek az imínt elő hozott átkokkal az Krisztus Anyaszentedgyházától elszakattakat, helyes mentségek lévén akármi vélekedésűeknek, hogy tudni-illik rajtok el nem mult az Kristustól fundált Ecclesiában élni, 's halni, de mellyik légyen az, semmi bizonyos jelből ezben nem vehették. Valamint a' Sidók mentek lettek volna az ő hitetlenségekben, ha a' Krisztus el nem jött 's világossan nem szólott, 's csudás cselekedetivel magát eléggé meg nem jelentette volna nélkül. *Joan. 15. 22, 23, 24.*

42. K. Mitsoda leg főb jelekből ásmérhetni

mérhetni hát meg, mellyik az Krisztus Anyaszentedgyháza?

F. En csak négyet hozok rövidségnek okáért elő, mellyek az Apostoli, és Nicenumi Vallástételben tanálatnak, és minden Keresztény mondani meri: Hiszek *Edgy, Szent, Közönséges, Apostoli* Anyaszentedgyházat. Valamelly Kereszténi gyülekezetre tehát ezek illenek, edgyedül az a' Kristustól fundált Ecclesia. Rendre magyarázom pedig ezen jeleket:

1. * Az Krisztus Ecclesiájának *Edgynek* kell lenni: Előszűz az hitben, és az üdvességre szükséges tudományban, úgy hogy a' mostani tagjai azon edgy hit czikkelyeit vallyák. *Eph. 4. 5, 13, 14. Rom. 12. 16. Cap. 15. 5, 6. Cap. 16. 17, 18. 1. Cor. 1. 10. 2. Cor. 1. a v. 17. ad 23. Gal. 1. 7, 8.* * Másodszor edgynek kell lenni az tagoknak az ő latható sejektől való függés által, mivel lehetetlen külbömben

tökéletes, hitbéli edgyefségnek is lenni. Ugyan ezért a Krisztus Ecclesiája edgy testnek, edgy országnak mondatik, melly meg nem álhát, ha magában meg hasonlik. *Rom. 12. 5. 1. Cor. 10. 17. Jo. 10. 16. Dan. 2. 44. Collat. cum Matt. 12. 25.* * Harmadszor hogy a' mostani hívei azon Ecclesiának meg edgyezzenek minden hit czikkellyeinek tartásában azon Ecclesiának régi tagjaival: mivel az Krisztus változhatatlan igazságu Anyaszentedgyházat akart fundálni, mellyen a' pokol kapuja erőszakot nem vehet. *Matt. 16. 18. 1. Tim. 3. 15.*

2. * Az Isten Ecclesiájának *Szentnek* kell lenni: Előszőr az ő tudományának Szentségére, és igaz Kereszténi tökéletességre vezérő erejére nézve. *Eph. 5. 27. Psal. 18. 8. Matt. 7. 13. Jac. 2. 10. Cap. ** Másodszor, hogy annak fő szerzője, és annak nevezetesebb Gyarapítottái is oltak.

oltalmazóji, szent életűek letternek; mivel édes üdvezítettök szavaként a' jó fa jó gyümölcsöt terem, a' gonosz fa pedig gonosz gyümölcsöt. *Matt. 7. 15, 16, 17, 18, 19, 20.* és Sz. Agoston Doctor (*Lib. 2. in Julian.*) minden Sz. Atyákkal aszt írja, hogy szent életű emberek által plántáltatott, öntöztetett, és nevelkedett az Krisztus Ecclesiája. * Harmadszor, ha mindenektől szent életű Híveknek tartott tagjai voltak, azon Ecclesiának. *Eph. 1. 4. 1. Pet. 2. 9. 2. Thess. 1. 10.* noha voltak fok méltatlan, és gonosz életű tagjai is, kik holt tagoknak mondattathatnak, mivel maga édes üdvezítettök az ő Ecclesiáját mindenféle halakat őszvegyítő varsához hasonlittya. *Matt. 13. 47, 48.*

3. * Az Isten Ecclesiájának *közönsegesnek* kell lenni: Előszőr hogy minden időre el terjedet legyen, és mindé elztendőkbe látható állapotba

predikáltatott annak tudománya, osztattatott Szentsége: és nyilván azon *Catholicus* nevezettel hivattattak az ő tagjai; mivel ez a szó Görögül közönségeset jelent; és különben ha csak az Apostolok idejétől fogva így nem predikáltatott azon Ecclesiának tudománya, nem bizonyosodik meg az imint említett Krisztus igireti, hogy azon hatalmot nem veszen a pokol kapuja, nem lévén nagyobb veszedelme az Ecclesiának, mint ha az úgy el fogyna, hogy annak tudománya nem hiazatokról, és nyilván hirdettetnek, hanem titkon, és véka alá borított gyertja módra csak alatomban az emberek sziviben tartattatnék. *Matt. 16. 18. Cap. 28. 20. Luc. 9. 26. Cap. 12. 3. Matt. 5. 14, 15. Isaiás is azt jóvendőli felőle, hogy meg űsmértetik ezen Ecclesia mindenektől. Isa. 61. 9. Az Catholicus név felől pedig szollanak Cyril, Catech. 18. Hier. dial. contra Luci-*

*Luciferianos. August. contra Epist. fund. és azt tapasztalta ezen Sz. Attya még ennek előtte 1300. esztendővel, hogy még az akkori Eretnekek is az igaz Hitben lévőket csak Catholicusoknak hitták. * Másodszor abban áll a közönségesége az Anyaszentedgyháznak, hogy annak nem csak edgy két tudományának czikkelye, hanem azon egész Hitbéli tanítása hirdettesék nagy részben a világnak. Dan. 2. 44. Cap. 7. 13, 14, 27. Matt. 24. 14. Marc. 13. 10. Cap. 16. 15. Rom. 1. 8. Cap. 10. 18. Coloss. 1. 6. * Harmadszor, hogy azon Ecclesiának hitre térjenek a Póganok, és azért édes űdvezítettök is ama példa beszédiben azt taníttá, hogy a Mennyei gazda először jómagot vete az földiben; s az után vete pedig konkolyt az ő ellenlége a buza köziben. Isa. 2. 2. Cap. 6. 11, 12. Cap. 66. 20. Matt. 8. 11. Amos. 9. 11, 12. Collat. cum Act. 15. 15, 16, 17. Matt. 13. a v. 24.*

4. * Az Kristus Anyaszentedgyhá-
zának *Apostoli* Ecclesiának kell
lenni: Először az olly Ecclesiának
meg kell mutatni az Apostolok ide-
jétől fogva az ő Apostoli Püspökinek
edgy-másután szakadatlanul való kö-
vetkezését. mert különben nem
mondhattya igazán, hogy Aposto-
lok fundamentumára építettett az ő
tudománya. *Ephes. 2. 19, 20.* vala-
mint senki magát valami nevezetes
régí familiából nem valhattya okos-
san, ha csak a régi oly nevezetű Ag-
ból Eleinek edgy-más után való kö-
vetkezése nintsen; Ha tehát vala-
melly Ecclesia az ő Püspökjéinek ere-
detit a' Jerusálemből ki oszlott. (*Isa.*
2. 3. Luc. 24. 47.) Apostolokig nem
viheti, Apostolinak nem mondattat-
hatik. *S. Iren. Lib. 4. Cap. 43. contra*
Hæres. & S. Augustin. contra Ep. Fund.
* Másodszor szükség, hogy az olly
Ecclesiának igaz Pásztori, Tanítói,
sőt: áldozó Papjai légyenek, mire
néz.

nézve van az Kristus Ecclesiájának is
Oltára, az Oltár pedig áldozatnak
bé mutatására való *Enb. 4. 11. Heb.*
13. 10. Cypr. Lib. 4. Epist. 9 & alii SS.
PP * Harmadszor tündökölni kell az
Apostoli Ecclesiának az Apostoloknak
igitt erővel, mellyel sok természet
felett való dolgok, és csudák vitetnek
végben. *Marc. 16. v. 17 Joan 14 12.*
Innen midőn édes üdvözítettök jö-
vendőle némelly csuda tévők el ver-
tetéséről, világoson (*Matt. 7. 23.*)
cselekedetekért feddi őket, és nem
az hamis tanításokért. Külömben-
is mivel az igaz csudára az Isten-
nek különös munkálodása kívánta-
tik (*Psal. 71. 18.*) lehetetlen hogy
az igazságnak Istene (*Psal. 30. 6.*)
hamiságnak bizonyítója legyen.

4^a. K. Mutasd meg már, mellyik
Ecclesiára illik ez a' négy jel?

F. Ha ki minden szív háborodás
nélkül csendes elmével meg fontol-
lya, könnyen által láthattya hogy az
Romai

Romai Catholika Anyaszentedgyházra egyedül illenek mind ezek a jelek:

1. * Mivel a' mi az *Edgy* vóltot illeti. Előszőr bizonyos, hogy valamennyi igaz Catholicus van, az mind azon hit czikellyeit vallyá, úgy hogy semmi Academiainkban valami tisztettségbeli titulust nem is adhatni valakinek, ha csak az Tridentinumi Szent Gyülekezetben el végzett 's magyarázott hit dolgainak professióját; és esküfellel erősített vallását nem téfzi; és ha ki csak egy czikkelyben is annak ellene mond, azt Catholicusnak nem tarttyuk: Az Ellenkező szomszédok pedig mely különbözök az hit dolgaiban edgymással, ezer móddal tapaszthatni, és nem is lehet különben, mivel semmi regulát, és Birót a' hivendő dolgokban nem tartanak, hanem a' szent írást, és kinek kinek tulajdon lelke sugorlását, a' mellyekről szíven úgy fén van a' kérdés, ha így vagy

vagy másképpen kellé érteni a' szent írásnak ez vagy amaz szavát, úgy mint a' melly fok helyt hamályos, (*Act* 8. 11. 2. *Perr.* 1. 20. *Cap* 3 15, 16.) és a' belső sugorlások is fokszor nem mentől vadnak *Ezech.* 1. 3 1. *Joan.* 4 1, 6. * Az második edgyeségs is meg tanáltatik az Katholika Ecclesiában, mivel minyájon vallyuk, hogy Sz. Péternek 's utánna következő Romai Püspököknek adatott ez világon vitézkedő egész Anyaszentedgyháznak látható pásztorsága (*Mat* 16. 18, 19. *Joan.* 21. 15, 16.) és valaki eszt nem tartya ez világon az Anyaszentedgyház látható fejének, azt Katholikusknak nem tarttyuk. Az Ellenkező szomszédoknak pedig semmi efféle függések edgy látható főtől nem vólt 's nem is lehet.

* Az harmadik edgyeségs is meg tanáltatik a' Katholika Ecclesiában, mivel leg kisseb czikkelye lints a' mi hitünknek, a' mellyet meg nem bizonyit-

zonyithatnánk, a' Krisztus fel támadása után egész őt száz Esztendeig élő Szent Atyák irásiból; és ugyan ezért üldözik némelly ellenkezők a' Traditiókat, a' mellyeket mi Sz. Pál tanította szerént (2. *Thessal.* 2. 14.) nagyra becsülnék. Ellenben hogy az Apostolok után következő első keresztnék tudományával nem edgyeznek az szomszédok, elég bizonság, a' mit most mondánk, a' Sz. Atyák irásitól való irtozások, a' mellyekben, mivel a' Sz. Miséről, Purgatoriumról, szentek tisztelétiről, Sz. Háromságról sok világos, és másfelé nem magyarázható bizonyított emlékezeteket látnak, tehát edgyedül csak a' szent irásból akarják bizonyítani az ő hiteknek a' régi keresztné hittől való edgyeségeket, holott ebben is edgyik ellenkező vallás a' másikat czáfolni ügyekezzi. Sőt csak most száz esztendő alatt is melly különböző önön

nön magától mindenik ellenkező Gyülekezet, azt mindennapon tapasztalljuk, midőn szeltiben halljuk tagadni töllők azokat a' dolgokat is, a' mellyeket mint valami örök igazságokat írtanak, s bizonyítottanak az ő Vallások Fundátori.

2. * Az Anyaszentedgyház *Szent. ségéről* szólván, bizonyos előszó, hogy a' Katholika Ecclesiában tanálatnak minden szentségre, és kereszteni tökéletességre vezérő eszközök, és tudományok: itt a' Bőjtök; álamisnák; gyakor imátkozások; szegénységre, örök tisztaságra, másfokhoz való fogadott engedelmeségre, szerzetes állapotokban egész Világ javainak, testi gyónjórússágának, és maga szabadságának ellene mondásával sok ezereknek gyakorlott szenteltetések, és Isten tiszteltire való mintegy áldoztatások; testi fanyargatások; a' szentségekkel, kivált a' Sz. Gyónással, és a' Krisztus

F 2 tulaj-

tulajdon drága testiből, és vériből készült Oltári Szentséggel való áitatos élése a' Híveknek: melyek bizony nem tágas, hanem *szoros útra* való vezérléseknek bizonyos jelei, és noha némelyek még az Edgyházi rendek között is nem olly épületes életet élnek a' micfodást kívánna az ő Sz. Hivatalok, mindazáltal ezek is mind olly tudományt hirdetnek, a' melyek kereszténi tökéletességre vezérlik a' Híveket, és ez okon méltán inthetni minden Kathólikus halgatoit még az illy Papoknak is amaz Krisztus szavával: *Mind a' miket mondanak néktek, meg tartásatok, és meg tselekedgyétek: az ő tselekedetek szeréne pedig ne tselekedgyetek. Matt. 23 4.*

Ellenben az Ellenkező felek valamely dolgokban velünk Kathólikusokkal különböznek, mind a' tágasabb útra vezetik az embert, midőn a Bőjtöket, és az izefőbb ételektől való

maga

maga meg tartoztatását fel hatták: némelyek egyedül az hithez, és Krisztus érettünk való elégtételihez fellel ragazkodván, mind a' kettőnek erejét el veszik, a' midőn a' jóságos cselekedeteknek mennyei boldogságot szerző érdemét el tagadgyák; némelyek az Isten parantsolatának meg tartását lehetetlennek mondgyák: a' szerzetes szegénységet, magok meg tagadását, és nőtelen állapotot meg vetik Sz. Léleknek annyi tanittása (*Matt. 19. 12, 21, 29. Act. 4. 32. Matt. 16. 24. Deut. 23. 21, 22, 23. Psal. 75. 12. Ecclef. 5. 3.*) ellen: sőt az ollyan szerzeteseknek is Szentség-törést, kik Istennek szabad akarattal tett fogadásokat fel hagyván világi kívánságokkal töltöznek, azoknak cselekedetét helyyin hadgyák, ha az ő Vallásokra térvén felekezetek között vészén ágyas társat, a' mint számtalan példából világos. A' testi sanyargatások, tud-

F3

niil-

nülük, czilicium, disciplina, Isten-ért való alatlanságok, térdeplések igen ritkák még az Predikátorok között is, kik mintegy lelki szerzetesfeik nékiek. Az Szent Gyónást megvetik, és ez alázatossággal való élést kárhóztattyák. Az Úr testének tulajdon létit az Úr Vacsorájában némelleyek tagadgyák, némelleyek pedig noha a kenyér köszt vallyák jelen lenni, azt mindazáltal igazán fel szentelt Papjok nem lévén, soha nem vészik. Külömben is ezen Urunk szent halálának eleven emlékezetivel többire nem javallyák a' gyakor élést az régi Anyaszent-dgyház szent szokása (Act. 2. 41.) ellen. Végtére némelleyek az Kristus örök Istenségét tagadván, csak nem el oltyák az szivekből az szentségre vezérő leg főb okot, mivel a' Kristus példájának, és emberi testben minékünk oktatásunkra mivel drága virtussinak mérfékelhetetlen méltóságát

ságát igen meg homályosították, és kissebbítették; valamint kevesebb ok van a' köz vitéznek az harczolásra akkor, a' midőn őtet maga példájával egy kapitány arra kizteti, mint a' mikor maga személlye szerént a' Romai Császár tulajdon példájával indította azon harczolásra. Többire az Istennek hatalmát is meg határozzák, midőn vitattyák azoknak a' tsudáknak lehetetlen vóltát, a' mellyeket kivált az Oltári Szentségben lenni mi hiszünk.

* A' Szentségnek második czikelye az, hogy a' kitől plántáltatott, és kik által gyarapottatott az olly Ecclesia, azok szent életűek lettenek legyen. Ezen jel pedig minden kétség nélkül a' Kathólíka Ecclesiára illik, mert a' mi Ecclesiánk nem fundáltatott semmi pusztá embertől, hanem az Isten-Embertől, a' JESUS Kristustól, 's ezért is vallyuk, hogy az ő sz. igirete szerént soha el nem fogyott.

fogyott. Eléggé munkálódtak az Ellenkezők kétszáz esztendőttől fogva, hogy mutathassanak valamely Pápát vagy Püspököt, a' ki kezdette volna a' mi Ecclesiánkat, de soha még rá nem akadtak : a' kik fő gyarapítottai voltak a' mi Ecclesiánknak, azok mind olly szent életű emberek voltak, hogy senki ellenek semmi gonoszt nem mondhatott, és a' kiket sokan az Ellenkezők közzül is szenteknek mondának : példának okáért Sz. Péter Apostolt, Sz. Pált, Sz. Ignáczt mátyrót, Sz. Irèneust, Sz. Justinust, Sz. Athanászust, Sz. Agostont. Ellenben az Ellenkezők Luterusát, Calvinusát, Blandrátját elő nem hozom, mert a' kik közzülök olvastak könyveket, magok szégyenlik illy elől járójokat, nem külömben fő gyarapítottait; midőn nem tagadhattyák, hogy többire Klastormokból ki szökött, és azért Istennek sokszor tött fogadásokat meg-

még-szegő emberek voltak, senki közzülök szent titulust nekik nem mer adni.

A Szentségnek harmadik czikke. Iye vala, ha az olly Ecclesiának Hívei közzül mindenektől tartott szent életűek sokan vóltanak: Az Kathólikusok pedig mutatnak ezereket 1693. esztendőttől fogva szenteket, a' kiknek drága emlékezetit illik is, és Istennek hálát adnak ezek dicsőíttetéséért: és hogy mesélje ne kereskedgyem, Sz. István Király, Sz. László Király, Sz. Imre Herczeg, Sz. Ersébet özvegy mind magyar nemzetből való Kathólikusok vóltak, kiket mindazáltal az Ellenkező szomszédok-is többire szenteknek vallának; és noha sok Istentelenek vóltak 's vadnak-is az Kathólika Ecclesiában, de az illyek mind ollyanok, a' kiknek nem tetszik azon Ecclesiának parantolatihoz magokat szabni: nem örömeit bőjtölnek, ün-

nepel-

nepelnek, gyónnak; Sz. Misét buzgotalanul halgatnak. Efféle hé-hidegek elegenden voltak még az Apostolok idejében is, a' mint eléghelyt panaszkodik Sz. Pál ellenek; 's még a' Krisztus-is követték sokan nem az ő Szentséges, és annyi jelekkel meg bizonyított tudományának bé vétele kedvéért, hanem az testi táplálásnak kedviért *Joan. 6. v. 24, ad 28.* elég tehát ha a' többihez képeft kevesen-is tanálkoznak, kik tökéletes életet élván a' szorofs kapun ügyekednek bé menni, az igaz hitre való hivatalosok között-is nem minnyájon lévén választottak. *Matt. 11. 12, Luc. 13. 24. Matt. 20. 16.*

Az ellenkező felek-is neveznek szenteket, de ezek mindenik Valálúaktól edgyaránt tartatnak magok szentinek: példának okáért Sz. Pál Apostolt mind Luteranus, mind Calvinista, mind Unitarius edgyaránt mond-

mondgya az ő hitebéli szentnek; a' Kathólikus pedig nem csak mondgya, hanem az ő csudás meg térért való hálaadásul innepet-is szentel Istennek, és mint azon Ecclesiának dícsőült tagját tiszteli, és magáért Istenhez való esedezését naponként kéri. Senkit pedig az mostani két száz esztendőben közöttök ki holtakból különösön szentnek nem vallanak az Ellenkezők; sőt még nehesztelnek, ha *in paraxi pietatis* előhozott Angliai Martyrumokat nevezi valaki előttök, csúságoknak allitván; mi pedig nem szégyenlyök, ha ök Sz. Ignác Confeffort, Sz. Xávériust, Sz. Théréziát neveznek, kik az ő vélekedések ellen keményen harczoltak éltekben, de a' mellett szent, és Istenes tökéletességgel tellyes életet, élván meg mutaták, mitsoda fa gyümölcsit teremtek.

3. * A' mi az Ecclesiának Közön-séges

séges voltát illeti ; az a' mi Ecclesiánkra illik, mert Előszó szerint minden időben predikáltatott annak tudománya, 's osztattak Szentségei, és a' mint élém mondám, senki az Apostolok ideje után való kezdetit meg nem mutathattya, sőt az Ellenkezőknek egymástól való külömbözése ezen dologban elég bizonyság mi részünkre, és mondhattuk méltán róllok, a' mit az Evangélista *Mar. 14. 56.*) monda a' Krisztus ellen hamis tanúbizonyosság tévőkről, hogy nem edgybe illők az ő bizonyságok. Mivel némellyek azt írják, hogy mindgyárt az Apostolok ideje után kezdett el hanyotlani az igazságtól a' mi Ecclesiánk, némellyek az első Nicenumi közönséges Gyülekezet idejére, az az Krisztus Urunk e' világra való születése után 325. esztendő tájára; némellyek Első Sz. Gergely Pápa idejére, az az 590. esztendő tájára; némellyek a' Constantiai második

szodik Gyülekezet idejére, a' midőn Huls János meg égettetett, az az 1414. esztendő tájára; mások egész 1517^{dik} esztendeig vallyák az Krisztus Ecclesiájának fen maradását, és akkor mondgyák, hogy új tudományt kezdettünk tanítani. A' többit élém hozom, mivel valamennyin tudósoknak tartyák magokat közzülők, mind annyifelé beszélnek ezen dologban, mint amaz ártani kívánó vének. *Dan. 13. à v. 55. A Catholicus* nevezet pedig úgy hozzá ragadt mostanában-is az mi Anyasz. edgyházunkhoz, hogy valamint Sz. Agoston Doctor idejében, úgy most is akármely helységbennis ha kikérdezi hol légyen a' Catholicusok temploma? minden azt érti rajta, hogy a' mi templomunkat kérdezi: és midőn az Vallások dolgában forgó ellenkezők iránt valami Végezések irattatnak, minden részről csak Catholicusoknak neveztetünk, és irattatunk;

tatunk; mások pedig Augustana, vagy Helvetica Confessiót követőknek, vagy Consentienseknek, és Unitáriusoknak. E' czikkelyben az Ellenkezők helyeb nem mehetnek 1517^{dik} esztendőnél, a' melly esztendőben kezdődött az ő itéletek szerént lett réformatiója az Kereszténi Ecclesiának.

† Az *közönsegségnek* második czikkellyeis reánk illik, mert (hála legyen a' Nagy Istennek) mind a' négy részín a' Világnak predikáltatik a' mi hitünk, és csak a' JESUS kitűn Tárfaságabéliek úgy eloszlottak a' Világ főb részeire, hogy edgy fertály óra lints, mellyben ezen szerzetbéli Pap Sz. Misét ne mondjon, hollot az ő Mife mondásoknak ideje rend szerént reggel öt órától fogva déli tizenedgy óráig tart: ha kiazért a' napnak külön érkezést felszámlállyá az földnek külön külön részeinek világoztatására, meg tapasztallya e' világnak

lagnak minden négy fő részín létit ezen Catholicus Papoknak; mitsoda részetskéje pedig a' Catholica Anyaszentedgyház áldozó, Szentség osztó, és predikáló több hiveihez képest ezen kitűn szerzetbéli Papok száma, bizony század részinek sem mondattathatik-s' talám ezred részinek sem. Ellenben az szomszédoknak némellyike csak Erdélyben predikállya nyilván tudományát, más részín pedig e' világnak alig tudgyák hírítés; másoknak pedig Európában van egész határa, másutt pedig igen kevés szigetekben van köz hirdetése, a' mint magok meg vallyák, a' kik valamit olvastak e' föld kerektségének mostani státusáról.

* Az *közönsegségnek* harmadik czikkellyeis csak a' mi Ecclesiánkra illik, mert minden Pogányok a' Római Pápától küldött Papok által tértenek meg 1400. esztendőből fogva. A' mint magok meg vallyák Sz. Agoston

fton Barátról, a' ki Angliát Első Sz. Gergely Pápától küldettétvén: Bonifaciusról, ki Német országot harmadik Gergely Pápa idejében: Sz. Albert Püspökről, ki Magyar, és Lengyel országot, Silvester Pápa idejében: és Indiáknak nagy része iránt Xaverius Sz. Ferenczről, és több szerzetesekről, kik most két száz esztendőttől fogva a' Szentséges Pápák sz. indulattyából küldettétvén az kereszteni hitre azt térítették, és mostan is szűnetlen térítettik. Ellenben az Ellenkezők igen kevés pagányokat térítettek meg, hanem minden munkájok abban foglalatoskodott, hogy az régi Catholicusokat az ő ujjiatfokra vigyék által: holott többire ők is meg vallyák, hogy a' mi Ecclesiánkbanis üdvözülhetni, mi okranézve kellett hát az üdvességes hitről annyi lelket el húzni? azonkúlis nem lévén több edgy üdvességes hitnél, mely nélküli lehetetlen Istennek kedviben

viben lenni? *Eph. 4. 5. Heb. 11. 6.*

4. ✱ Hátra van még az *Aposztoli* jel: melly hogy csak a' mi Ecclesiánkra illik, így bizonyítottam: Előszőr, mi az egész világ előtt meg mutatjuk, hogy Sz. Péter Apostol idejétől fogva szakadatlanul voltak Római Fő Püspökeink e' mai 14dik Benedek szentséges Pápáig; Ellenben a' szomszédok semmi Püspököket nem mutathatták, ki az Apostoloktól vett volna eredetet, és fel szentelést: sőt még a' kik kezdték is azon Reformatió nevezet alatt való hirdetések, azok sem valának Püspökök, ugymint Luterus, Calvinus, Socinus, Blandrata, miképpen szentelhettek hát más Püspököket; holott *senki nem vehet magának tisztet, hanem a' ki bivatztatik Istentől, mint Aaron. Heb. 5. 4.* † Másodszor hogy a' mi Ecclesiánkban áldozó Papok voltak s' vadnak, és a' kika' szentségeket osztyák-s' az sz. Hitet hirdetik,

tik, nyilvánágos minden Historiák-
ból, és mostis szemmel tapasztalják
az ellenkező felek: ők ellenben so-
ha csak edgy Papjokat sem nevezhe-
tik, a' ki ennek előtte 230. eszten-
dővel hirdette volna az ő tudomán-
nyokat; az áldozó Papnak pedig még
nevezet is sem akarják hallani, a' mint
a' Helvécziai Confessio mondgya *Art.*
7. Látsák azért, ha nem rájok illiké
amaz Isten feddése, mellyet írt E-
zechiel az ő idejébéli némely Pro-
pheták ellen, a' kik *az Ur szavával*
szóllottak, holott az Ur nem küldötte
őket. Ezech. 13. 6. 7. * Harmadszor
a' csuda tételek noha ritkábbak most,
mint az Apostolok idejében, és a' je-
lek nem azok közzé valók közönsé-
gesen, kik Hivőknek, és Krisztus ta-
nitványinak tartják magokat: és a'
mint édes üdvéztőnk monda, még
Illyés, és Elifæus sem mindeneket
segítte meg; sőt magais nem téve
fok csudát az ő hazájában az Lakof-
sak hi-

fak hitetlensége miatt. (*1. Cor. 14.*
22. Luc. 4. à v. 23. ad 28. Matt. 13.
58.) Mindazáltal minden időben
olly csudálatos dolgokat cselekedett
az Isten a' mi hitünk igazságának bi-
zonyíttására, hogy azokról mindké-
telkedni nem kisseb elme gyengesé-
gének (ne mondgyák nagyobb)
ítilem; mint ha valaki annyi írók bi-
zonság tétele után is kételkednék
felőle, ha völt-e valaha e' világon Cor-
vinus Mátyás Magyar Király? En ma-
gamis hallottam Ellenkezők szájából,
hogy a' mi Papjaink órdögöket űztek;
a' szentelt víz által hertelen a' nehéz
betegek gyógyultak; a' Boldogságos
Szűz képe előtt imátkozók csudás
segíttetések nyerték, úgy, hogy, ha
miben, ebben bizony el mondhat-
tyuk gyakorta amaz Moyses szentül
dítelkedő szavait: *Az mi ellenségink*
az itilők Deut. 32. 31. és az ő szá-
jokból *itiltetnek meg* amaz rest szolgá-
val. *Luc. 19. 22.*

44. K. Vétkezhetik-e tehát az igaz hit ellen olly ember, a' ki a' Catholica Anyaszentedgyháznak tanítását híven halgattya, és maga értelmét annak értelmihez alázatosan szabja?

F. Semmiképpen nem vétkezhetik, mert valamint az Isten akarattya s' parantsolattyát mindenekben végben vivő akarat nem hajolhat el a' jótól, ugy az Istentől jelentett igazságtól az olly értelem el nem távozhatik, a' melly meg' edgyez az csalhatatlan igazságú Anyaszentedgyházzal; hogy pedig a' Kristustól fundált Catholica Ecclesia illy csalhatatlansággal bír, világos dolog: mivel parantsoltatik, hogy azt halgassuk (*Matt. 18. 17.*) igértetik a' Kristusnak világ végezetig velle való maradása (*Isa. 30. 20. Matt. 28. 20.*) Véle álhatatosan maradó, és minden igazságra oktató Sz. Lélek igértetik néki (*Jó. 14. 16. 17. 26. ap. 16. 13. 1.*

13. 1. *Tim. 3. 15.*) és ha az Bölcs Isten véghetetlen gondviselő vigyázása szerént, még csak a' verebekre, és hajszálrais olly számszerént gondot visel, (*Matt. 6. a' v. 26.*) mennyivel inkább vigyáz az ő Anyaszentedgyházára, mellyet kőszálra fundált, maga vérivel keresett, mellyet maga tagjának, tellyeséginek, és makula nélkül való jegyefűnek nevez: (*Matt. 16. 18. Act. 20. 28. Eph. 1. 23. Cap. 5. a' 23. ad 30.*) könnyeb pedig az égnek, és a' földnek el múlni, hogy sem az ő igéjében edgy pontnakis el múlni. *Luc. 16. 17.* és ha Istennek minden cselekedeti (*Psal. 110. 2.*) tökéletesek minden ő akarattya szerént; éppen csak az ő Anyaszentedgyházának rendelése lett volna olly hibás, hogy annyi igiretei ellen-is meg engedné az a' hit dolgában csalatkozni, és következőképpen az Pokolnak ereje alá adni.

Nints-

Nintsis semmi hasonlatosság az ó testamentumnak Sinagógája, és az új testamentumnak Szent Ecclesiája között a' csalhatatlanságnak állapotában, mert az ó testamentumbéli gyülekezet csak árnyék példázattya, és az Ábrahámnak tett ígret szerint nem örökkös mag vala; ellenben ez Menyországna hivattatik az ő méltóságára nézve, és lélek szerint való magzat 1. *Cor.* 10. 11. *Gal.* 4. v. 22. *ad finem.* *Matt.* 13. *per totum.* Es ha olly bizonyos regulát nem hagyott volna az Isten, a' mellyhez tanók magunkat, még azt sem tudnók, mellyik az igaz Biblia; ezért minden Szent Atyák Sz. Agostonnal azt az írást tartották mindenkor Isten szavának, a' melyről az közönséges Anyaszentedgyház bizonságot tőtt, hogy Isten szava; és Apocryphusnak, az az nem bizonyos Isten szavának tartották, valamelyről az Anyaszentedgyház illy bizonságot nem

nem tett. Sőt Sz. Agoston szörnyű bolondságnak itéli arról disputálóni, ha helyesen vané vagy nem, a' mellyet az közönséges Keresztényi Anyaszentedgyház gyakorol. *S. Aug. contra Epist. Manichæorum Cap. 5. & Epist. 118. ad Jan. Cap. 8.* Es végtére hogy rövidségnek okaért tovább ne szölyak erről, ha illy csalhatatlan végezésnek lelkét nem adná az Isten az ő Ecclesiájának, tehát nem volna békelességnek, hanem vízfzavonásnak oka (mely káromláستól ójjon ő Sz. Felsége 1. *Cor.* 14. 33.) mivel kinek kinek szabad volna a' sz. írást maga inye szerint magyarázni, és így számtalan hasonlásokra szánzándékkal okot adna. *Vide u. ad q. 38.*

45. K. Tartozik-e minden keresztény a' Pápától mint Anyaszentedgyháznak látható fejétől függeni a' lelki dolgokban.

F. Igenis tartozik, és valaki ennek engedelmeségitől el szakadott, soha

soha igaz Catholicusnak nem tartotta. A' mint ezt sok Sz. Atyák írásból tagadhatlan bizonságokkal megmutattya Bellarminus, és Becanus több számos tudósokkal. Ezért eleitől fogva ezt tartotta az Anyaszentedgyház, hogy édes üdvezítettök Mennyeiben fel menvén Sz. Pétert hatta e' földön maga Helytartójának, s világos dolog is a' szent írásból, mivel néki adá az Mennyország kölcsait, az kötékre, és öldozáfra való Fő Apostoli hatalmot: reá bizá különös moddal az ő juhait: érte imádkozék, hogy hite el ne fogyna; sőt megtervén Attyafiait is meg erősítténé: Ezen okból is Sz. Péter minden Apostolok között előre tétetik, a' hól többen elő számláltatnak. ő éle ezen fő hatalommal azon Gyülekezetben, a' hól Sz. Mátyás Apostolok közzé választaték: ő predikállott leg először nyilván a' Kristus fel tamadása után, és ő tön első nyilvánvaló csudát:

ő sza-

ő szavára történék Ananias, és Saphira szörnyű büntetése *Bellarmin. Libr. quinque de Roman. Pontif. Manual. Bec. L. 1. c. 4. Matt. 26. 18. 19. Jo 21. a v. 15. Luc. 22. 32. Matt. 10. 2. Marc. 3. 16. Luc. 6. 14. Jo. 21. 2. Act. 1. 13. Cap. 2. 14. Cap. 3. 6. 7. Cap. 5. a v. 3. Concil. & SS. Patres apud Bel. cit.*

Bizonyos pedig, hogy Sz. Péter halálával meg nem szűnt ezen hatalmú Fő Püspökség az Anyaszentedgyházban, hanem valamin az ő Testamentumbéli Sinagógának Fő Papot rendelt Isten, a' kitől függöttek akkor-béli Hívek, (*Exod. 28. Deut. 17. a v. 9. ad 13.*) Aron halála után is, úgy, és annál is inkább az régen csak arnyékozott, most pedig már valóságosodott Anyaszentedgyházban rendelte szakadatlan edgymás után való következéssel Sz. Péter Fő Püspöki tiszte viselőjét, ki is, (mint-hogy Római első Püspök Sz. Péter

H
vala,)

vala,) tehát azon Anyai Ecclesiában tartottameg (minden Sz. Gyülekezetek, és Sz. Atyák bizonyíttáfa szerént). e' Fő Hivatalt. Fő oka pedig, a' mint Sz. Hieronimussal írják a' Sz. Atyák, e' vólt ezen Fő Püspökség felállittatásának, amelyiben Istenek titkos tanácsinak részetskéit általláthatni: hogy annál könnyebben el távoztathatnának a' szakadások, azokul is Isten büntetése lévén (*Prov.* 28. 2.) valamely gyülekezetnek a' fok fő: azomban hogy lenne valaki, a' kitőlakármikor a' kétséges dolgokban kérdezkedhetnének: és a' kitől szükségnek idején őszve hivattathatnának a' közönséges Gyülekezetre tartozórendek. E' vigyázna mindenfelé, hogy vagy a' régi szent hit ellen, vagy jó erkölcsök ellen valami újítás bé ne csuszna az Anyaszent edgyházban s' a' t.

Ez hatalommal bíró Püspököknek és magok fejének ősmerték pedig a' Római Pá-

mai Pápát minden közönséges Gyülekezetek, és minden rendben lévő szent életű Hívek: ellenben valamennyi Eretnek, és szakadó vólt, az mind el húzta magát ezen Szent Hatalom alóll, mivel ezen Fő Püspök a' most említett hivatalya szerént ellene állott az ő ujjíttásoknak. Bizony a' Magyarok Sz. Királyi Sz. István, Szent László nagy engedelmeséggel függöttek tőlle, és máigis minden Catholicusok az lelki állapotokban fiúi alázatossággal vadnak hozzája. *Conc. Nic. I. Can. 6. Calced. Act. 16. Flor. &c. Ignatius Mar. in Epist. Rom. Irenaeus L. 3. C. 3. qui & recenset Romanos Pontif. à 3. Petro ad sui temporis Pontificem Eleuterium. Idem praestant Epiphanius, Augustinus. Vide Bell bic L. 2. à Capite 15.*

45. K. Hogy az első parantfolatot az Istenhez való reménség által is megtarthassuk, honnan tanulhatni meg mind az reménlendő főveb dolgokat,

H 2

mind

mind azoknak kérése módgyát?

F. Abból az imadságból, mellyre maga édes údvezítettök tanított bentünket, tudniillik: 1. Mi-Atyánk, ki vagy Mennyecken, szenteltesd a' te neved. 2. Jűjdon te országod. 3. Légyen te akaratod, miképpen a' menyben, azonképpen a' földön-is. 4. Mi kenyérünket mindennapit adgyad nekünk ma. 5. Es botsásd meg nekünk a' mi vétkeinket, miképpen miis meg botsátunk ellenünk véteteknek. 6. Es ne vigy minket kísértetbe. 7. De szabadíts a' gonosztól. Amen. *Matt. 6. à v. 9.*

47. **K.** Miért nem mondád azt az dítíretet utánna: *Mert tiéd az ország, és a' hatalom s' a' r.*

F. Mert eleitől fogva egész ezer öt száz esztendeig soha csak edgy Deák Bibliában-is a' Mi-Atyánk végéhez ez a' dítíret nem tóldatott. Azomban noha Sz. Cyprianus, Tertullianus, Sz. Hieronimus, Sz. Ambrus, Sz. Ago-

Agofton Doctörök több Sz. Atyákkal meg magyarázák a' Mi-Atyánkot, de sohul errőla' dítíretről, nem emlékezének; kihezképpett, hogy a' Napnyúgoti Anyaszentedgyház régi módgyát ebben-is követem, azzal a' Napkeleti némelly Górogók szokását (kik utánna tészik az említett dítíretet a' Mi-Atyánknak) nem kárhoztatom ugyan, de valamint egyéb szent szokásokban, ugy ez dologban-is az régi Catholica Római Anyaszentedgyházzal edgyezni tökéletesebbnek tartom. *Com PP. Latini ad Cap 6. Matt. 8. Cap. 7. Lucæ.*

48. **K.** Mitloda summája vagyon e' Mi-Atyánkban foglalt kéréseknek?

F. A' négy első kérésből kitetszik, minémű jókat kellyen e' világon Istentől reménlenünk, és kérnünk; mellyek közzül első, és legnagyobb, az Istennek tisztetsége, és ditsősége: második, a' mennyei böldegőség: harmadik, az Isten akarattya-

hoz való köteletségünk, és engedel-
mességünk: negyedik, a' testünk-
nek, és lelkünknek szükséges táp-
lálása. A' más három következő ké-
rések jelentik azokat a' gonoszokat,
mellyektől könyörgünk meg óltal-
maztatni vagy szabadíttatni, tudnil-
lik, Előszőr a' bűntől, a' melly a'
Mennyország kapuját bé téfzi: má-
sodszor a' kísértettől, a' melly min-
ket, ha az Istennek segítsége velünk
nem léfzen, könnyen bűn tételre
vonfon: utolszor e' jelen való, és
következő életnek nyomoruságától.
Conf. Theologor.

49. K. Vétkezzetik-e valaki az el-
ső parantsolat ellen a' helytelen re-
menséggel, és fellel való bizakodás-
sal?

F. Igen is vétkezzetik, így ezen
vakmerő bizakodással vétkeznék nem
csak az, a' ki vétkeiből meg nem tér-
vén pœnitentiátlanul is várná örök
űdvességit, és a' ki gyűjtene haragot
az Isten

az Isten igaz itéletinek napjára; ha-
nem azok-is vétkeznek, a' kik hi-
bás vélekedéssel itilvén, hogy a'
Krisztus ő érettek eleget tévén nem
szükséges magokat űdvességes cse-
lekedetek által azon elégtételnek ré-
szesévé tenni: sőt az Isten kegyel-
mével mivelte cselekedetek által is
semmit nem ügyekeznének Isten e-
lőtt érdemleni. Mivel noha bizonyos
az, hogy a' Krisztus az egész emberi
nemzetért szenvedett, és követke-
zőképpen mindenikünkért; mindaz-
által szükség nekünk élemedettek-
nek azon Krisztus elégtételit, és ér-
demét magunkra szabni tulajdon jó-
ságos cselekedetink által, és a' Szent-
ségeknek illő készüllettel való része-
sülése által: mert ambár az pusztá ter-
mészet erejével tett cselekedetink-
nek nintsen örök boldogságyerésé-
re való érdeme; de az Isten szente-
lő, és indító malasztáival tett jó-
ságos cselekedetink által érdemel-

lyük az mennyei jutalmokat is. *Rom.* 2. 5. 2. *Cor.* 5. 15. *Jo.* 6. 54. *Matt.* 5. 20. *Cap.* 19. 17. *Cap.* 25. à 34. *Rom.* 4. 4. 5. 1. *Cor.* 3. 8. 2. *Cor.* 4. 17. *Heb.* 10. 36. *Cap.* 12. 14. *Phil.* 2. 12. 2. *Pet.* 1. 10. Ebből látnak azoknak hibázásais, a' kika' hitet egyedül mondogyák elégségesnek az örök üdvösségre; mivel a' jóságos cselekedetek nélkül a' hit Isten előtt nem kedves. 1. *Cor.* 13. 2. *Gal.* 5. 6. *Jac.* 2. à v. 14. *ad* 25. *Trid. Sess.* 6. *de Justif.* *Cap.* 7. 8. 9. 10. 11. 12.

50. *K.* Miképpen vétkezhetik valaki az első parantsolatjellen az jóra való refiség által?

F. Mivel az Isten parantsolatnya ez, hogy szeressük őtet tellyes szívünkkel, tellyes lelkünkkel, és tellyes elménkkel; tehát, a' ki az ő Istene szolgálattában szánszándékkal való rest, és azért sem hé, sem hideg, az ilyen nagy büntetésre méltó vétekben vagon. *Matt.* 22. 37. *Cap.* 25. à

25. à v. 24. *ad* 31. *Apo.* 3. 15. 16. Tartozik azoknál is ezen parantsolatnak tökéletes bé töltése kedvéért kiki az maga hivatallya-s' állapotja szerint a' keresztyeni tökéletességre, és szentségre. *Matt.* 5. 48. 1. *Tess.* 4. 3. *Eph.* 4. 23. 24.

51. *K.* Nem vétkeznek-e az első parantsolat ellen, a' kik az mennyei szenteket tisztelik?

F. Semmiképpen nem, sőt Istenhez való szereteteket annál inkább bizonyították: mert noha semmi pusztára teremtetett állatot ő magában Istent egyedül illető tisztelettel imádni nem szabad, a' mint számtalan helyen van írva a' szentírásban, azonkívül is; minden alkotások Isten előtt *mint edgy barmat csöppe* lévén. *Sap.* 11. 25. *Isa.* 40. 17. Mindazáltal mintedgy végetlenül aláb rendű tisztelettel tisztelni az ditsóult lelkeket igen szent dolog. Mivel magát az Isten tiszteletessé tette őket; a' világ-

világnak mint edgy ítélő Birájivá rendelte azokat: még csak az ő neveken adott alamisna-is kedves ő néki: maga Királyi székiben ülteti őket; holott másként ez, alacson rendűeknek nem szokott soha adattatni és még e' világon lévő emberek is nagy tisztelettel illettettenek Istenért gygyakorta: tudgyuk pedig az Urunk ízavából, hogy a' ki legkisseb Mennysországban, nagyob akármely e' világon élő embernél. *Psalm. 138. 17. 30. 12. 26. 1. Reg. 2. 30. Sap. 3. 18. Matt. 19. 28. 1. Cor. 6. 2. 3. Matt. 10. 42. Apoc. 3. av. 21. Collat. cum Gen. 41. 40. 3. Reg. 1. 23. Cap. 18. 7. 4. Reg. 2. 15. NB. Gal. 4. 14. Luc. 7. 28.* Az Angyalok tiszteletit is; olvassuk a' szent írásban: *Gen. 18. 2. Cap. 19. 1. Jos. 5. 15. Judic. 13. 20.* Noha némelykor alázotóság kedviért nem akarták azt meg engedni. *Apoc. 19. 10. Cup. 22. 9.* így magyarázzák Sz. Gergely, Sz. Anselmus Doctörök, és ha-

és hasonló példát látunk Sz. Péterben. *Act. 10. 25.*

52. K. Az Menyben uralkodó szentek értik-e az mi kérésinket?

F. Igen-is értik, mert az Isten még a' földön lévő hív szolgálival-is közlőtte az titkos dolgoknak megtudását, a' mint Samuelről, Illyésről, Danielről, és Sz. Péterről olvassuk. Mennyivel inkább tehát az Mennyeiben lévő Baráttyaival, kik közzül, a' mintimént mondám, a' legkissebbis nagyob, mint akármely e' világon élő szent; azon kívül-is a' titkoknak edgymással való közlése nem csak az emberek, hanem az Isten ítélete szerént-is jele az igaz barátság szeretetének. *1. Reg. 9. 19. 4. Reg. 5. 26. Cap. 6. 12. Dan. 2. 19. Act. 5. 3. Luc. 7. 28. Gen. 18. 17. Joan. 15. 15.*

Azomban hogy az Mennyei Angyalok tudgyák a' földi dolgokat, abban éppen nem kételkedhetni, mert örülnek a' penitentzia tartó bűnösön;

sőn: Az ő színek előtt dicfirtetik az Isten az földi emberektől: azok csudálkozóak, és bizonságok a földön történő dolgokon: Azoktól *malaszt*, és áldás kévetetik: azok az emberek imádságit, és alamisnait Isten előtt bé mutattyák. Az több dűtsőült szentek pedig hasonlatossak Krisztus szava szerént az Angyalokhoz, és azért helytelenül mondattanakhóltoknak, mert élnek az Istennek; tehát ők is tudgyák-s' értik a' földi dolgokat, ugymint a' kik uralkodnak, és *országolnak* a' földön, és ők-is bé mutatják az mi imádságinkat; sőt mivel ők azon Krisztusnak tagjai, szűkség hogy tudgyon edgyik tag a' másik tag társáról, mint van annak, jó vagy bal állapottya. *Luc. 15. 10. Psal. 137. 2. 1. Cor. 4. 9. 1. Tim. 5. 21. Apoc. 1. 4. Collat. cum Tob. 12. 12. 15. Matt. 22. 30. 32. Luc. 20. 38. Apoc. 2. 26. 27. 28. Cap. 5. 10. Cap. 8. 3. 4. 1. Cor. 12. 25. 26.*

Bizo-

Bizonyos azomban a' sz. írásból hogy vadnak az embereknek őrizetire Istentől rendelt Angyalok, kik tudgyák-s' értik minden dolgainkat. *Gen. 48. 16. Exod. 23. à v. 20 ad 24. Tob. 12. 12. 15. Psal. 90. 11. Matt. 18. 10. Act. 12. 15. Cap. 27. 23. Heb. 1. 14.*

Innen mikor a' sz. írásban tanálatatik, hogy *Abrahám nem tudott minket Isa. 63. à v. 15.* vagy másutt *Jób. 14. 21. & Eccles. 9. 5.* hogy a' halottak semmit többé nem tudnak, igen könnyen által láthatni mi értelemben szól a' Sz. Lélek, tudniillik hogy Abrahám az ő gonofzságok miatt nem akarta a' Sidókat maga felekezetinek űsmérni, a' mint másut-is tanályuk illy szollásnak módgyát. *Isa. 58. 3. Matt. 7. 23. Cap. 25. 12. Luc. 13. 26 27.* Az más helyeken pedig világoson szól a' kárhozattakról, a' mint Sz. Jóbnál mindgyárt az e' ötte való versből ki tecczik, a' hol az mon-

I

datik

datik arról az meghóltról: *meg erős-
sítotted őtet edgy kevésbé, hogy örökké
elmulnék. Jóh. 14. 20.* A' másik helyt
pedig mindyárt utánna tétetik. *Ju-
talmok nints többé, mert el felejtetett
az emlékezetek, holott az boldogúl
ki multaknak nagy jutalmok, és em-
lékezetek marad fen. Mar. 14. 9.
Eccli. 31. à v. 8. ad 12. Cap. 44. 1.
2. 14. 15.* Külömben pedig hogy
Abrahám hóltá után-is tudta az e' vi-
lagon való dolgokat, ugy Moyses,
és Illyés-is, noha még nem látták az
Isten orczáját, a' Krisztus fel támadá-
sa előtt nem nyittatván meg a' Me-
nyei ditsőtség országának ajtaja, az-
is világos az írásból. *Jó. 8. 56. Cap.
5. 45. 2. Paral. 21. 1. 12. Collat. cum
4. Reg. 2. 11. Cap. 3. 7. 11. 12.*

53. K. Vallyon nintsen-é ez az más
vilagon élő szenteknek tisztelete-s'
kérelme az Istennek ellenére, vagy
az közben-járó JESUSnak kiffebsége-
re?

F. Sem.

F. Semmiképpen nints; sőt a'
Nagy Istennek nagyob ditsőségére,
és az Krisztus emberi természetének
kiválképpen való magasztalására szól.
gál a' Mennyei szenteknek könyör-
gésben való segedelmek kérése. Mert
a' mi az Isten akarattyát illeti, sem-
mit az Isten a' maga tisztelete-s' sze-
retete után nem kíván inkább, mint
az ő képire teremtet, és azonörök
boldogságra hívatott alkotásinak
tiszteletit, és szeretetit, a' mint e'
világra szolgáló summás máodik pa-
rantfolattyából. (*Matt. 21. 37. 38. 39.
40.*) mind e' világ végén téendő iti-
letiből világoson (*Cap. 25. à v. 34.*)
ki tetczik. Ezért a' magát illető titu-
lusokkal-is illeti őket, sőt csak nem
magához hasonlittya. *Exod. 7. 1.
Matt. 5. 15. 1. Cor. 3. 9. Cap. 4. 15.
16. Cap. 9. 22. 1. Jó. 3. 2. Apoc. 3.
21.* Ha tehát betsúlyúak az szente-
ket Istenért, mint kedves szolgálait,
és barátit, magát ő Felségét betsúl-

H 2

lyúk,

lyük, és ha azokat meg vettyük, magát vettyük meg. *Luc. 10. 16. 1. Reg. 8. 7.* mivel az őtet ditsóítottakat meg akarja ditsóítani. *1. Reg. 2. 30.*

A' mi az Krisztus közbenjárását illeti, bizonyos az ugyan, hogy valamint edgy az Isten, úgy edgy a' közbenjáró (*1. Tim 2. 5.*) az ember *JESUS* Krisztus, ki mindenekért önnön magát adta váltságul, mivel ő edgyedül volt véghetetlen érdemű, és elég-tételű Meg-váltónk, mindazáltal ezen Közbenjárónk érdeme által valamint sokak lettenek Isten fiaivá, úgy ő általa méltók lettek az Isten előtt mások-ért való esedezésfreis. Innen Sz. Pál nagyreménkedéssel kéri még e' világon lévő Felebarátjait is, hogy imádságokban Istennél segítenék őt: és ha még az ő testamentumban-is hasznos volt az edgy másért való imádkozás, mennyivel inkább most, a' hol azon test vagyunk, és minden imádságunk után mondhattuk: *Per*

Domí-

Dominum nostrum JESUM Christum &c. az mi Urunk *JESUS* Krisztus által. s' a' több. hasznos lesz az a' mi edgy-másért való esedezésünk. De mennyivel hathatóssabb lesz a' Mennyei ditsóült szentek esedezése, kik már makulánélkül álván Isten színe előtt várják áldott számoknak általunk léendő bé-telését, hogy így azon Isteni személyben érettünk szenvedő Krisztusunknak közbenjáró s' megváltó hivatallyát edgyütt magasztalhassuk. *Jo 1. 12. Jac. 5. 16. Rom. 15. 30 Eph. 6. 19. Colof. 4 3. 1. Tess. 5. 25. 2. Eph. 3. 1. Heb. 13. 18. 1. Reg. 7. 8. Job. 42. 7. 8. 9. Rom. 12. 5. Apoc. 6. 10. 11. Cap. 5. 9. 10. 11. 12.*

Végére, hogy több számtalan okokat elhalgassak, melyekből nyilván-ságos, hogy szent, és Istenes dolog legyen az Mennyei szenteket az ő Urok kedviért tisztelnünk, az Anyaszentedgyháznak eleitől fogva-való szent szokása erre tagadathatatlan bi-

13

zony.

zonyság, mivel az Apostoli Credó-
nak kilenczedik cikkelyének-is azt
az szavait *Communione Sanctorum*,
az az, *Szenteeknek edgyeségit* úgy ér-
tették minden Sz. Atyák: hogy a'
Kristus vérivel plántált Ecclesiában
itt élő Híveknek edgyesülése nagyon
nem csak azokkal, kik még e' földön
bujdosnak, hanem azokkal-is, kik
e' világból ki múltanak, és némel-
lyek már közzüllők Mennyeekben ör-
szágnak, némellyek pedig odame-
nendők, minekutánna az ő bűnök-
kel e' világon érdemlet ideig tartó
büntetésektől meg szabadúlnak, mi-
vel az Apostól szavaként minyájon
szentek pölgár tárfai, és Isten háza
népei (*Eph. 2. 19.*) vagyunk. *Pa-
tres apud Bel. L. 1. de SS. Beatitudi-
ne à Cap. 13. item apud Gualt. in mo.
ado. 3tio, & 4to saeculo: 2da veritate.*

Azomban annyi ezerszerfzerte va-
ló ezer csudák által az Isten e' mái
napig szüntelen bizonyította-s' bizo-
nyította

nyitva az Mennyei szentek mi töl-
lünk való tiszteltetésit mind magá-
nak, mind az ő Sz. Fiának igen te-
tzeni: és noha ezeket mind kétség-
ben hozzák azok, a' kik Istenünk-
nek az ő meg testesülésével az em-
beri nemzetnek nyert drágafok javait
nem értik, a' kik mindazáltal azt há-
laadó szível tapasztalták-s' tapasztal-
lyák, életek le-tételével-is bizonyít-
tani készek. *S. Aug. L. 22. de Civ.
DEI Cap. 8. Item innumera miracula
apud omnium saeculorum Scriptores Ca-
tholicos, & tot testimonia, quot ana-
themata suspensa visuntur ad Ara: San-
ctorum, ac iuramentis firmata millenae
relationes fide dignorum existerunt à
1709. annis.*

54. Miért betsültetik a' Bóldogsá-
gos Szűz MARIA minden egyéb
Szentek felett?

F. Azért, mert az Isten fiais min-
den egyéb teremtettt állatok közzött
leg-felgyebb betsülte őtet édes An-

nyává választván, és valahányszor magat ember Fiának nevezé (nevezé pedig igen sokszor) mindanyiszor Szűz MARIA Magzattyának vallá magát. Gabriel Archangyal is bóldognak mondá minden Afzszóny állatok között. Sz. Ersébet pedig Sz. Lélekkel bé telvén méltatlannak vallá magát, hogy az Úr Annja jőnehazzája. Mások-is valakik az Isten Anyaszent-edgyházában eddig leg tökéletesebb életűek voltak, azok leg nagyobb indulattal tisztelték ezen áldott Afzszonyunkat, és világosan tapasztaljuk bé tellyesedve maga felől tett áldott jövendölését: *Mostantol fogva bóldognak mondanak engem minden Nemzetségek. Jo. 3. 13. 14. Cap. 5. 27. Luc. 1. 28. 42. 43. 48. & PP. apud cit. Bell. & Gualt.*

55. K. Miképpen kell a' Mennyei szenteket tisztelnunk?

F. Háromféle-képpen: Először hálát adván Istennek gyakorta az ő ditsőit-

ditsőítetésekért, és így leg-főképpen *dicsőítjük az Istent az ő szenteiben. Psal. 150. 1.* Másodszor őket kérvén gyakorta, hogy Isten előtt esedezzenek-s' nyerjenek oly hathatós malasztokat, mellyekkel örök üdvösségre jutván vellek edgyütt láthassuk színről színre Istenünket. Harmadszor ügyelve az ő Sz. erkölcsöket mindenekben követni, mivel azon Mennyei lelkek leg nagyobb kivánsággal ohajtyák azt, hogy a' mint Sz. Pál mondá még éltiben (1. Cor. 4. 16. Phil. 3. 17.) legyünk az ő követői, a' mint ők voltak a' Krisztusé. S. Hier. *Epist. ad Riparium. S. Ambros. serm. 1. in festo S. Luciae. S. August. serm. 47. de Sanctis.*

56. K. Az Bóldogságos Szűzhöz való leg-közönségessebb imádság, mellyet Angyali üdvözletnek hívunk, kitől, -s' mi végre szerzettetett?

F. Az első része mondaték Gabriel Ar-

el Archangyaltól, tudniillik: *űdvőz
légy* (MARIA) *mialafsztal tellyes, Ur
vagyon Te véled, áldot vagy te Afz-
szony állatok között.* Az második
része *áldott a' te mébednek gyűmölcse*
Sz. Ersébettől téteték az előbbi
szókhöz. Az harmadik rész az Anya-
szentedgyháy régi kérelme, és ezo-
kon Istennek kíváltképpen való ren-
deléséből, és akarattyából szárho-
zott esedezés. *Luc. 1. 28. 42. Ssr
'DD. unanim.*

A' mi e' kőszöntésnek czéllját il-
leti. Az első részben nem csak az Bő-
dőség Szűz Máriát tiszteljük,
hanem, és leginkább az ő Sz. Fiát az
Ur JESUS Krisztust, mivel abban em-
littyük az Isten Fiának meg testesü-
lése Historiáját, melly azon Angyali
kőszönet alkalmatosságával méne
végben. A' második részben emlé-
kezünk még az Szűz méhében vól-
takor Sz. Ersébetet Sz. Lélekkal meg-
töltő, és az ő méhében levő keresz-
től

telő Jánost meg szentelő áldott U-
runknak csudás munkájáról, és ere-
jéről. A' harmadik részben a' Kri-
stust igaz Istennek, a' Bőldőség Szűz Máriát pedig *Isten Anyjának*
vallyuk, és hogy mű érettünk bűn-
sőkért most, és halálunk óráján (mely
óránk minéműsege válaftya el, ha
örökkön bőldogok, vagy bőldogta-
lanok leszünké. *Eccli. 11. 3.*) ese-
dezzék, azon kérjük. *Com. Catech.
Cathol.*

57. Nem de nem vétkeznek-e a-
zok, a' kik a' Bőldőség Szűzet,
és a' több Mennyei szenteket olly ti-
tulásokkal illetik, mellyek gyakor-
ta Istennek tulajdonittatnak?

F. Mivel a' Catholicusok soha a-
zon értelemmel semmi méltóságot a'
Mennyei szenteknek nem tulajdoni-
tanak, a' melly értelemmel tulajdo-
nittatik magának az Istennek, hanem
más értelemben, úgy mint Isten al-
kotásinak, és már nagy dicsőségben
ország.

országoló híveinek, semmi-képpen nem vétkeznek, mert a' Sz. Lélek szóllásának szókását követik ebben, a' ki lok helyt illy nagy titulúfokat ad az híveknek. *Gen. 32. 28. Jos. 10. 14. 1. Reg. 2. 30. Act. 7. 35. 1. Thessal. 2. 19. 20. 21. S. Athan. in Evang. de Deipara. S. August. serm. 30. de Sanctis.* Azon-kül-is csudálkozásra méltó dolog az, hogy né-melleyek nem feddik az ollyakat, kik e' világon lévő Urakat (kik mint az árnyék el múlnak) nagy titulúfokkal, és Felségzésekkel illetik, elemben az Mennyeekben örökkön uralkodó szentektől, kiknek magaa' meg testesült Isten fen szolgálni méltóztatott, (*Luc. 12. 37.*) sajnálnak al-láb való titulúfokat-is. Merem lelkemből mondani, hogy egész oka ennek ez, hogy nints eleven hitek az más világon lévő *Isten szolgáinak nagy jutalmiról*, hanem mind csak azok forognak friss emlékezetekben, a' mel-

a' mellyeket itt a' földön külső érzékenőségekkel tapasztalnak, nem is betsüllik illőképpen magának az Istennek emberi testben mutatotthozzánk való csudás szeretetit. *Rom. 8. 32. 1. Cor. 2. 4.*

§8. K. Nem vétkeznek-e az első parantolat ellen, a' kik a' Szentek tetemitis, sőt még hozzájuk tartozando egyéb dolgokat-is betsületben tartanak?

F. Semmiképpennem, mert az Isten-is mutatta azokat betsületre méltoknak lenni azért a' személlýért, a' kihez az olly dolgok tartoztanak (úgy mindaz-által, hogy mindenekben dítsóittesék az Isten, úgymint a' kitől minden áldás, és ajándék származik. (*Jac. 1. 17.*) így olvasuk az Eliás palástjának, Elifæus cson-tyainak, Sz Pál hólmí övedzője-s' keszkenője, Urunknak saruja kötele, ruházattya peréme betsús emlékezeit. Azon-külis a' Szentek te-

K

temei

temei templomi voltak annak az áldott léleknek, a' mely már mennyekbe van, és meg őriztetnek Istentől örök ditsőségre való fel támadásra, 4. *Reg.* 2. 8. 14. *Cap.* 13. 21. *Act.* 5. 15. *Cap.* 19. 11. 12. *Jo.* 1. 27. *Adatt.* 14. 36. *Luc.* 8. 44. 1. *Cor.* 3. 16. 17. *Cap.* 6. 15. 19. 20. *Psaln.* 33. 21. 1. *Cor.* 15. *à v.* 40. *ad* 55. Külömben-is a' Szentek teteme, sőt egyéb köntös részecskéi, és egyéb hozzájuk valaha tartozó eszközök által mely számtalan csudákat mutatott az Isten régtől fogva, írják Szent Agostonnal (*Epist.* 103. *ad Quint.* *Et ali. bi à Gualt. bñ ad quintum Seculum fol. mibi* 410. *Et* 411. *ciat.*) számtalan hiteles Historicusok, és más sok Szenteknek meg nem rodhatt tetemek magok az Ellenkezők szemek látására bizonyosságot télsnek.

59. K. Mint kell ezekkel az ereklýekkel hasznoson élni?

F. Istenhez való nagy bizodalommal,

mal, és eleven hitből származott felhasználódással azokat betsületben kell tartani azért az személlýért, a' kihez valami tartozások vólt; mert magában rend szerént az olly ereklye, vagy akarmi szentelt dolog is semmit nem használ, valamint az élemedeteknek még az Oltári Szentség sem használ, ha csak aittatósággal nem vétetik, példának oká-ért az hitkívül való embertől, a' ki nem választaná meg azt az egyéb eledeltől *Com. Ascet.*

60. K. Nem vétkeznek-e az első parantsolat ellen azok, a' kik Mennyeieknek képeit faragtatták, vagy iratták.

F. Ha jó végre ezt cselekefszik, semmit nem vétkeznek, sőt igen szentül munkálodnak, mivel noha az Isten ő magában tisztalélek, még is maga képit az emberbe óltotta: sokszor emberi formában mutatta magát: a' Sz. Lélek-is galamb képpen

szállott le a' Krisztusra. Azomban a' mi erőtlenségünk segedelmére a' sz. irásban kezét, lábát, szemét, száját, fület, s' a' többi. tulajdonított Isten ő magának; sőt nevetést, szomorúságot, bánatot, és egyéb Istenbennem tanáltatható indulatokat. Az Angyalok is puszta lelkek, még is mint valami szárnyas ifiakat irattatá őket az Isten. Innen senki nem kárhoztathattya azokat, kik e' földi állatokat kirajszóltatnak, noha szintén úgy szól ezekről az első parancsolat (*Exod. 20. 4.*) valamint az égben valókról, és édes üdvezítettönk is az Császár képit nem kárhoztatá a' pénzen. Végtere az kép faragás, és rajszolás magában jó dolog, és Isten maga öntött némelyekbe efféle tudományt. *Jo. 4. 24. Gen. 1. 27. Cap. 28. 13. Gen. 3. 8. 3. Reg. 22. 19. Isa. 6. 1. Dan. 7. 9. Luc. 3. 22. Psal. 9. vel 10. v. 11. 12. Psal. 131. 7. 8. Psal. 32. 18. Psal. 32. 18. Isa. 1. 20. Psal.*

Psal. 85. 1. 6. Prov. 1. 26. Bar. 4. 6. Eph. 4. 30. Gen. 6. 6. Exod. 25. 18. 3. Reg. 6. 23. 1. Parat. 28. 18. 19. 2. Paral. 5. 7. Num. 21. 8. 9. Matt. 22. 20. 21. Exod. 31. à v. 2.

Azomban noha az Sidóknak idejében, a' kik igen hajlandók voltak a' Bálvány imádataira nem tartattak gyakorképek, sőt minekutánna Isteni tiszteletet kezdenek adni az Isten parantsolattyából öntetet kigyónak, azt is öszve rontatá Ezechiás (*4. Reg. 18. 4.*) mindaz által mivel az Evangeliumi világosságban élő Kereszténeket ezen balgatagságtól nem félthetni, tehát édes üdvezítettönk is el küldé a' maga képit Abagarusnak az Edessa Királynának. Es a' Régi Keresztének mind a' templomokban mind házokban, sőt a' tisztes házi eszközökön is tartottak szent képeket. *Conc. Nicen. 2. Aët. 4. 5. Tertul. Lib. de Pudic. c. 7. Basyl. Orat. in S. Barlaam. August. Lib. 1. K 4 de con-*

*de consensu Evangel. Cap. 10. Et mul-
ti alii apud Bellarm. Et Gualt.*

Ezért ha ki az képek faragásának vagy nyilván helyre való kitételének tilalmát akár sz. írásban, akár Sz. Atyáknál olvassa, tekintse jól meg mind az előtte mind az utánna lévő bevezet, bizonyos meg láttya, hogy vagy az pogányok bálványozásról, (kik hamis Isteneket imádtak) vagy pedig az Istent, és az ő Szenteit tilalmazzák le iratni oly helyekre, a' hól bestelenítéssel illethetnének az oly képek. Ugyan ezért máigis némelly jól rendelt Püspökségekben nagy vigyázás van ily képeknek illő móddal való tartatásokra még az ország úttjai mellet is; úgy hogy akár kinek meg sem engettetik valami Feszületet, vagy egyéb sz. képet útfélre, vagy hídra csináltatni, ha csak egy szerfmind valami sumduft nem mutat, melynek jövedelmiből tiszteségesen tartatásék, és jövendőben meg

ben meg újjittathatásék az oly kép. *Exod. 32. 8. 3. Reg. 12. 28. 32. Sap. 13. 10. Isa. 44. à v. 9. ad 21. Jer. 2. 26. 27. Daniel. 5. 4.*

61. K. Lehet-e az Isten, és az ő Szenteknek képeit valmi tisztelettel illetni?

F. Igen-is lehet, sőt Isten előtt igen kedves dolog, ha ki az illy képeket nem éppen ő magokban, hanem a' mennyiben azt a' személyt jelentik, és némű-néműképpen ábrázolják, a' ki ő magában-is tiszteletre méltó, mert az Izraél népe-is ily tisztelettel illette az frigy ládat, a' mely Isten szövetségének némű-némű petséttye vala. Az áldott JESUS neve-is csak képe magának az Istenfiának, még-is imádásra méltó. Ezechiás-is nagy buzgosággal imádkozék Istennek az frigy ládán lévő Cherubim Angyalok képei előtt. Jácób-is imádá az Joseph veszsejének teteit, abban az Istent, ki az ő fiának ily

K 3 méltó.

méltóságot adott, imádván. Az embernek-is azért adatik bizonyós betsület, mivel az Isten képe. *Jos. 7. à v. 6. Psal. 98. 5. Phil. 2. 9. 10. Isa. 37. 14. 15. 16. Gen. 47. 31. collat. cum Heb. 11. 21. I. Cor. 11. 7. Trid. Seff. 25. de sacr. Imag.*

Ezokon az Nicœnumi második Gyülekezetben őszve gyűlt Atyák az sz. képek tisztelgetit az Apostoloktól származott dolognak vallák. Más Szent Atyák-is minden Sæculumokban betsültre méltóknak álitották. Sőt maga a Felséges Isten minden nap annyi számtalan jelekkel-s' nem ritka csudákkal mutattya ezen képeknek tisztelgetit magának tetczeni, hogy abban senki méltán nem kételkedhetik, a' kinek Isten hitbéli világot adott. *Nic. 2. Act 4. Patres à Bell. bñc L. 2. Cap. 12. & à Gualt. in Verit. &ia deducta per prima 5. Sæc. cit. Oculata & jurata testimonia innumera de Iconibus Lauret. Cellen- se, &c.*

A' jó-

A' józon okofság-is mutattya, hogy a' ki kinek képit, sőt még csak köntöfít, levele petséttyit, czi-merit betsülli-is, bizony azt betsülli, a' kihez ez e' féle állapotok tartoznak. Ezért mondgya Sz Ambrus: *A' ki az Császárt képit koronázza, bizony azt betsülli, a' kinek képit koronázza, és a' ki az Császárt képit bestelenséggel illeti, az magának az Császárnak láttatik bestelenitést tenni. Serm. 10 in Psal. 118.* Azomban az Ellenkezőknek-is edgy része az Ur vacsorájában csak képit, jelit, petséttyit vallyal lenni az Ur testének, mégis, a' mint magok (fülem hallottára) többen mondták olly tisztelgettel vélszik azt, mintha magát a' Kristust vennék, tehát ők-is az képiben betsülni akarják a' Kristust.

62. K. Mit tilt az második parancsolat?

F. Tiltja az Isten nevének tisztelgetlenségét, mellyel illetik azt az hamissan

missan esküvők, szitkozódók, és káromlók. Azomban nem csak azok vétkeznek ezen parantsolat ellen, a' kik igazság ellen valamit bizonyítanak Istenre, Szentekre; és egyéb teremtetett állatokra esküvén, hanem a' kik ok nélkül, és becsület kívül em'ittik az Istennek; és az ő Szenteknek nevit; sőt tiltatik minden olly szükség nélkül való bizonyítás, mely az mások itelete szerént is igazságnak nagyobb, és különösb erőfíttésére szolgálhat. *Interpretes script. in Matt. Cap. 5. à v. 33. & com. Theol.*

Különösdön vétkeznek ezen parantsolat ellen, kik Istennek tött fogadásokat meg nem tartják. Ezekről így szól a' Sz. Lélek: *Ha mit fogadtál az Istennek, ne késsél meg adni: mert nem terzik néki a' hamis és boldogívet, hanem valamit fogadsz, add meg, és sokkal jobb fogadást nem tenni, hogy sem a' fogadás után az ígíreteket meg nem adni. Eccles. 5. 3. 4.* Haki pe-

ki pedig valami jó dolgot fogad, és azt bé tölti, szentül cselekedzik, és Isten előtt kedvesebb dolgot mivel, mintha különben fogadás nélkül vitte volna azt végben. *Psal. 75. 12. S. Aug. Epist. 45. ad Armentarium, & omnes DD. Cath.* Ezen tudományt pedig arról az fogadról kell érteni, mely által valaki nem csak pusztá fel tétellel szándékozik holmi dolgot végben vinni, vagy el kerülni; hanem szoros köteletség alatt ígíretet téssen Istennek oly jó dologról, mely az ő állapotja szerént is nem csak lehetséges, hanem az kerelzténi tökélleteségre nézve betsűsb annál az dolognál, a' mellyel ez a' fogadott dolog azon edgy személyhez képest, azon időben, edgyütt meg nem álhat; példának okáért, fogadhatni szán szándékkal való szegénységet Krisztus követése kedvéért, nem pedig bő pénzel való nyereséges kereskedést, a' mely az említett szegénysé-

génységgel azon személyhez képest-
s' azon időben őszve nem férhet: an-
nál inkább nem fogadhatni olly dol-
got, a' mely ő magában bünt foglal;
példának okáért, gonosz boszszu ál-
lást.

63. K. Mit hágy az harmadik pa-
rantfolat?

F. Parantfollyaa az ünnepeknek Iſ-
ten különös tisztelete által való szent-
tetést, és külső farasztó munkák-
tól az oly napokon való megszűnést,
a' mennyiben tehetségünk engedi,
és ollyas kárunk vállalása nélkül meg-
lehet. *Com. Theolog.*

64. K. Mit parantfol az negyedik
parantfolat?

F. Hogy az természet szerént va-
ló szüléinket, sótt másokat-is, kiket
ezek helyiben Isten rendelt, betsül-
lyök; nékik engedelmeséggel, és
szükségeknek idején segítséggel,
minden ki telhető szolgálat nemével
eleget tegyünk. *Eccli. 32. 14. 18.*

Ellen-

Ellenben ezen parantfolathoz tarto-
zik az Atyáknak, és Anyáknak az ő
gyermekkekhez, cselédgyekhez va-
ló kötelelések-is. Hogy azoknak
mind testi ruházotttyokra, és táplál-
tatásokra, mind, és kiválképpen,
az Istenes hitben, és erkölcsben va-
ló neveltetésekre légyen szorgalma-
tos gongyok: *Eph. 6. 4. Eccli. 3. a*
v. 6. Cap. 7. 25. Cap. 16. a v. 1. NB.
1. Tim. 5. 8.

Ezen parantfolatban foglaltatik az
Edgyházi, és világi hatalmasságok-
hoz való engedelmeség, és ezen
Elöljáróknak-is az ő alattok valóira
szorgalmatos, és Isten-s' köz igaz tör-
vény szerént való gondviselés, és vi-
gyázás; ezokon mind ezeknek ször-
nyű számadások lészen az ítélet nap-
ján, ha tartozásoknak eleget nem
tesznek, mind amazoknak ha az fel-
lyeb, és aláb meg irt mód szerént
nem engedelmeskednek. *Rom. 1.*
a v. 1. ad 8. Heb. 13. 17. Eph. 6. a v.

L

5. ad

5. ad 10. *Heb. 13. 17. Ezech. 3. 18.*
20. &c.

65. K. Mit tilt, és hágy az ötödik parantfolat?

F. Tilt mindennemű külső erőszakot, öldöklést, bocszúság tételt; melyek felebarátunk, vagy magunk testének, és életének ártanak. Annak felettekevéltségéből származó mások megvetést, haragot, gyűlölséget, harag tartást, és minden szívbéli gonosz akaratot, melyek akár felebarátunk, akár magunk testi ártalmunkra néznek. Ezért tilalmaztatik az részség, és magunk egétségének s' életünknek-is eszbe vévéssel Isten ditsóságának nem terjesztése kedvéért való elrontása, nagy jó ok nélkül való kockáztatása is. Azomban minden botránkoztatás, irgalmatlanság, kegyetlenség, mértéketlenség, igazságtalan hadakozás, harezra való különös haragból indított ki-hívás, és bajvívás. Oly ha-

lálra,

lálra, csonkítással, tömlőcződzésre, vereségre, és egyéb lanyargatással való igyekezet a' mi felebarátunk ellen, a' melly közönséges Magistrust, és hatalmat illetne, tilalmaztatik kinek kinek az ő magánoskülönbszemélyében. Egy szóval minden erőszak, melyet jobban senki eszbe nem vehet, mint önnön magaszzeretetétől tudakozódván, hogy a' mit magának valaki lelki jó úsméret szerént nem akarna testiben-s' lelki-ben cselekedtetni, ő se cselekedgye másnak azt, amaz sz. irás intése szerént: *Magadvól értsd meg a' felebarátod dolgait. és: A' mit másról gyűlölsz néked cselekedtetni, meg lássad, hogy soba másnak azt ne cselekedgyed. Eccli. 31. 18. Tob. 4. 16.* Ezokon ha kiakarja tudni, mit kellyen cselekedni Istennek ezen parantfo'attya szerént az ő felebaráttyával, hallya édes üdvözítőnk intését: *A' mint akarjátok hogy cselekedgyenek veletek az emberek,*

L 2

tiis

tiis hasonlóképpen cselekedjétek vélek.
Luc. 6. v. 31.

66. K. Mit tilt, és hágy az hatodik parantfolat?

F. Mivel az tisztátalanságnak véteke oly utálatos, hogy az józon okosság is, és maga az lelki úfmereti kinek kinek eléggé eszibe juttattya ennek gonofzságát, erről (fokokokra nézve) keveset szóllok; csak egyedül ezt jelentvén, hogy e' vétek nemiben nem csak cselekedettel, szóval, énekléssel, hanem belső gondolat-tal is haláloson vértkezhetni: és ezért elégnék tartók Sz. Pállal minden Keresztényeket e' szókkal inteni: *Parázñaság pedig, és minden tisztátalanság neis neveztesék ti köztetek, a' mint szentekhez illik. Mert ezt tudgyátok meg, érvén, hogy egy paráznának is, vagy tisztátalannak nints öröksége a' Krisztusnak-s' az Istennek országában.* *Eph. 5. 3. 5.* Ugyan ezért e' parantfolatban hagyatik kinek kinek az ő állá-

állapottya szerént való tisztaság, és hogy *tudgya mindenik birni az ő edényét szentségben, és tisztességben nem a' kívánságoknak indularttyában.* 1. Tess.

4. 3. 4. 5.

67. K. Mi tiltatik, és hagyatik az hetedik parantfolatban?

F. Tiltatik a' lopás, tolvajlás, ragadozás, usura, hamis nyereség, csalárdság, álnoksággal való ízerződés, hamis szövetség. Adásban, vévésben, cserélésben, váltásban, akármí jószágki szolgáztatásában szándékkal való károsíttatása felebarátunknak. Leveleknek, folyo pénzeknek meg hamisíttatása Hamis mértékkel való adás, vévés, tékozlás. Ellenben parantfoltatik a' mifelebarátinkhoz való igazság, és tehetőségünk szerént való adakozás. *Com. DD.*

68. K. A' nyolczadik parantfolatban mi foglaltatik?

F. Minden hamis tanúbizonyosság.

L ; nak,

nak, rágalmazásnak, hízkelkedésnek, Felebarátok között való háborúság szerzésnek, két szín beszédnek, gonosz vádnak, mind nyelvel, mind belső gondolattal tett balítleteknek, gyanakodásoknak tilalma. Ellenben hagyatik az igaz mondás igiretinkben való hívség. Beszédünkben tartandó mértékletesség, és edgyűgyűség. Edgy szóval az nyelvel Isten dicsőségére, s' felebarátunk jóvára való élés: másokról jó ítlelet, és értelem; sőt a' mennyiben lehet, az ő dolgoknak-s' magok viseléseknek jóra való magyarázása-is. *Id. & Interpretes in Jac. (ap. 3.*

69. K. Mi tilalmaztatik, és hagyatik az kilenczedik parantsolatban?

F. Tilalmaztatik az Házafságtörésre való gonosz kívánság; ellemben hagyatik az Házafoknak egymás közt való igaz szeretet. *Com DD.*

70. K. Mi tilalmaztatik, és hagyatik az

tik az tizedik parantsolatban?

F. Tilalmaztatik a' mások jószágának gonosz úttal moddal való kívánsága, és Felebarátunk kárára való ügyekezeti, úgy az ő külső belső javai-s' dolgainak előmenetelin való irigység. Parantsoltatik pedig az Felebarátunk javaiban-s' Izerentséiben igaz Kereszténi Izeretből származott örvendezés, és minden kárán-s' Izerentsétlenségén való helyes szomorkodás amaz Sz. Pál Apostol tanítása Izerént: *örüllye ek az örvendezőkkel, sirjatok a' sirókkal. Rom. 12. 15.*

71. K. Bé tölti-e ezen utolsó hét parantsolatokat az, a' ki az ő Felebaráttjának nem ügyekezik ugyan ártani, de belső Izeretettel őtet nem Izereti?

F. Semmiképpen nem, mert a' mi Felebarátunkat tartozunk Izeretni mint önnön magunkat, és az Isten Izereteis ezen Izeretet nélkül szívünk-

vünkben meg nem áthat. A' mi nagyobb, tartozunk szeretni még a' mi ellenségünket is, és a' kik minékünk ártani ügyekeznek. *Matt. 22. 39. 1. Jo 4. toto Cap. Matt. 5. á v. 44.*

72. *K.* Van-e hatalma az Anyasz. edgyháznak arra, hogy az Hívek eleiben bizonyos parantfolatokat vétek alatt adgyon?

F Igen-is van; mert arra, hogy valami elsőség lelki úsméretben valakiket kötelezhesse valamely parantfolatyának meg tartására, szükség először, hogy az olly parantfolat ado méltóságnak hatalma legyen az ilyen személyekre. Másodszor, az olly parantfolat szolgályn az alatta valóknak leg aláb közönségesen bizonyos jóvókra. Harmadszor, hogy a' parantfoltatott dolog magában jó dolog legyen. Negyedszer, hogy az alattavalók elégségesek legyenek annak végben vitelére.

telére. Ötödször, hogy azon parantfolat eléggé hírré adattassék nékiek. *S. Thom. cum Com. Jurist.*

Már bizonyos, hogy az Anyasz. edgyháznak nagyon Felsősége, s' leg fő-képpen az Szentséges Pápának az egész Anyasz. edgyházon, a' mint az 4^{dik} kérdésre való feleletben meg mutattatott, és az az Menyőrszág kulcsának, ugy az kötözésre s' ötdozásra való hatalomnak (*Matt. 16. 19.*) adása ezt tagadhatatlanná teszi. Másodszor, az Anyasz. edgyház parantfolati mind az egész kereszténységnek, mind kinek kinek javára czelozók, a' mint majd meg láttuk. Harmadszor, mind oly dolgokról való, a' kikről a' sz. írásban-is dítüret, tanács, és némű némű parantfolat is tanáltatik: tehát ő magokban jó dolgok. Negyedszer, az Anyasz. edgyház parantfolati mind olyanok, kiket valaki akar, végben vihet az Anyasz. edgyház szándéka szerént, mivel

mivele ez senkit lehetetlenségre, sőt fellel való erőszak szenvedésre sem kötelez. Ugyan ez okon, ha, példának okáért valaki igen erőden, nem kötelezi a' bűjtre, ha igen megszerve kellene a' szent Míse halgatására menni, ettől meg menti; haki nagy kára nélkül nem ünnepelhet, attól fel szabadítja. s' a' tobbi. ötödször az Anyaszentedgyház főv parantsolati minden Híveknek hírré adattattak, szüntelen-is arról oktatások tartattatnak.

Ha ki tehát vakmerőségből mégis el mulattya, és meg szegi az illy parantsolatokat, nem de nem rá illik-e a' Krisztus sententiája az Pogányok közzé való számláltatásáról; és Sz. Páltól kárhozatra való íteltetés; mert az illyenek nem az Papot, hanem az Istent vetik meg. Es hamég az ó testaménrumban-is halállal büntették meg az illy fejesek, mennyi-vel inkább az újtörvényben vetkeznek

keznek azok, kik az olly Apostoli Papok közönséges hagyását vetik meg, kik azon célra küldettenek az Anyaszentedgyház kormányozására (a' melly kormányozás parantsolat nélkül végben nem mehet) a' melly célra küldetett az Ur Krisztus az ő Sz. Attyától. Külömben-is nem de nem kötelezi Sz. Pál még a' testi Uraknak-is félelemmel, és rettegéssel, mint a' Krisztusnak, való szolgálatra az szolgálakat, hát kisebb vétkeket cselekezik-e az, a' ki lelki és örök üdvességet néző dologban nem engedelmeskedik az Anyaszentedgyház fejének, holott külömben-is az engedelmeség kedvesb dolog az Istennél, hogy sem a' tulajdon akaratból való áldozat. *Matt. 18. 17. 18. Rom. 13. 1. 2. 3. 1. Reg. 8. 7. Luc. 10. 16. Collat. cum parabola ibid. Cap. 19. v. 14. & 27. notata. Deut. 17. 12. 13. collat. cum Jo. 20. 21. Act. 20. 18. Epb. 6. 3. 6. 7. 8. Heb. 13. 17. 1. Reg.*

Reg. 15. 22. 23. *Ecclef.* 4. 17.

73. K. Mellyek tehát az Anyasz. edgyháznak legközönségebb parantfolati?

F. Ezek. *Első*: Az Anyaszentedgyháznak Isokot ünnep napit meg ülyed. *Második*: Vasárnap, és ünnep nap Is. Misét áttatofon hally. *Harmadik*: Negyven napi böjtöt, négy kántor böjtöit, és az egyéb parantfoltböjtöket megtartfad. Pénteken, és szombaton a' hus ételtől magadat meg tartóztatd. *Negyedik*: Bűneidet minden esztendőben a' keresztény Anyaszentedgyháznak törvényeszeréntrendelt Edgyházi embernek meggyónnyad. *Ötödik*: Leg aláb edgy-szer minden esztendőben Hufvértáján az Oltari Szentséget áttatofon magadhoz vegyed.

74. K. Mitsoda értelmévan az első parantfolatnak?

F. Ez, hogy az 63dik kérdésre tett Celet szerént szentellyük meg nem csak

csak a' Vasárnapot, mellyet az Anyaszentedgyház még az Apostolok ideje táján rendelt szombat helyet a' Krístus ditsóséges fel támadásának, és a' Sz. Léleknek az Apostolokra való csudás jövetelének hetenként való emlékezetire; hanem az egyéb ünnepnapokat-is (a' mellyeket vagy az egész világon el terjett Hivek, vagy csak bizonyos helységek tartoznak meg álleni) buzgó áttatofással a' lélek javára szentellyük: mert valamint az ő testamentumban valának a' szombaton kül több ünnepek-is, a' mellyeket bizonyos háláadó emlékezetre rendelének az akkorbéli Előjárók, úgy az Új Testamentumban-is nem csak az Karátsoni, Hufvétí, Pünkösdi három három napi ünnepeket, hanem más nevezetes ajándékiért való háláadásul szentellyük Istennek külön-külön ünnepeket, mellyeket álleni ki ki tartozik az igaz keresztének közzül. *S. Aug. serm.*

Serm. 251. & 254. de temp. Lib. contra Adim. cap. 16. Judit. 16. 31. Est. 9. 21. 22. 23. 1. Machab. 4. 56. 59. Tertul. de corona Milit.

75. K. Mi végre szenteltetnek az Bóldogságos Szűz, Apostolok, és több szenteknek ünnepei?

F. Sz. Agooston Doctor ezen okait adgya: 1. Hogy Istennek az ő dicsőségekért, és általok az vitézkedő Anyaszentedgyházzal közlött jó tétéménnyért hálákat adgyunk, 2. Hogy az illy napokon az ő mennyei jutalmokat előttünk forgatván gyuladgyunk az ő szép erkölcsöknek követésére olly álhatalossággal, a mely szükséges azon koronának elnyerésére. 3. Hogy az illy szentek esedezése által Isten előtt segítettetésünk annál foganatossabban. *S. Aug. Serm. 251. de temp & contra Faust Cap. 21.*

Tehát ha jól akarjuk az illy ünnepeket illeni, nem elég, hogy a' farsztó kézi munkától megszűnyünk, hanem

hanem szükség Istennek úgy szentelni e' napokat, hogy minden bűntől, és hívságos dologoktól-is meg szűnven a' lélek javára fordítsuk ezen drága óráinkat: az Isteni szolgálatokon való buzgó jelen létünk után házunknál-is üdvösségünkre szolgáló dolgokról beszélven, olvasván, elmélkedven, Felebarátinkat mind alamifnával a' régi Izsraél népe jó szokása (*Est. 9. 22.*) szerént, mind az úgye fogyóttakat, és szomorottakat vigasztalással, a' tudatlanokat és bűnösöket pedig jóra való oktatással segitven. Külömben ha csak a' farsztó munkától meg szűnven tobzodással, részegséggel-s' egyéb test cselekedetivel töltjük az ünnepeket, gyűlöletesek lesznek Isten előtt a' mi ünneplésünk. *Isa. 1. 14.* Jusson azért szüntelen eszünkben az Catholica Anyaszentedgyháznak Sz. Agooston Doctor által (*Serm. 42. de Sanctis*) tett intése: *Azoktól ünnepeltetnek az*

Martyrumok ünnepjei helyesen, kik az ő példájokat követik; mivel az Martyrumok ünnepjei az mártírságra való indító szorgatások, hogy ne resseljük azt követni, a' mit kedvel ünnepelünk.

76. K. Mi értelme van az Anyaszentedgyház második parantfolatjának

F. Ez, hogy mivel az előbbi feleletek szerént az ünnepet, és Vasárnapot Istennek tiszteletire különös móddal tartozunk szentelni, tehát az ő felsége leg főbb tisztelete neminek tudniillik az Ur JESUS Krisztus drága sz. testből, és vériből készült áldozatnak hallására áittatos indúlattal jelennünk meg kívált ez áldott napokon, (noha hetedtzakais igen üdvességes dolog arra meg jelenni, a' ki rá érkezhetik.) Ezt cselekedték az Első Keresztények még akkor-is, midőn a' szombat álléfé elnem cseréltetett az Vasárnap álléfére. *Act.*

re. Act. 20. 7. Azután pedig mind ünnepeken, mind Vasárnapokon ez Ur Krisztus szenvedésének eleven emlékezetire rendelt áldozatra megjelentek a' keresztények. *S. Anacletus in suo Decreto. Item Concil. Agatense C. Missas de Consecr. d. 1. S. August. 251. serm. de temp. Trid. Sess. 22. de Sacrif. Missæ à c. 1.*

Noha azért ezen parantfolatnak eleget tésznek azok, a' kik csak edgy Sz. Misét is halgatnak egészlen áittatoson, (és tanácsképpen, a' kiktől lehet, az 21dik kérdésre adott felelet szerént ha halgatnák ezen sz. áldozatot) mindazáltal igen tanácsos, a' hol mód van benne, több sz. áldozatokon is azon figyelmetességgel meg jelenni, mivel ennél gyömölcösöfőbb áittatóságot alig javalhatni a' Sz. Gyónás, és Kommunikálon kívül, és még a' Sidók is Istent akarattyából szaporították ünnepeken az akkori áldozatokat, (*Num. M 3 28.)*

28.) mellyek csak árnyéki valának ezen csudás betsülhetetlen nagy áldozatnak. Azok is mindaz által helytelenül cselekedeznek, kik ezen áldott áldozat halgatásával meg elégedvén az predikációkat jóra való restségből el mulattyák, mivel ámbár erről ez Anyaszentedgyház második parantfolattya világosan nem emlékezik, de másként ezer módokkal javallya az Isten igijén ek figyelmetes halgatását, úgymint a' melly az Isten hiveinek az hitben hidegültectől választó jel.

Jó. 8. 47. 1. Jó. 4. 6. Jó keresztényem valakinem örömezt halgatsz predikációkat az Catholicusok templomiban vagy tudatlan vagy az üdvesség dólgaiban, vagy tudós, és bölcs? Ha tudatlan vagy, tartozól vétekalatt az illy tanításokra meg jelenni, mert *a' kinem tud, ő sem léfzen tudva.*

1. Cor. 14. 38. Ha pedig bölcs vagy, halljad, mit mond a' Sz. Lélek: *A' bölcs halgató bölcséb léfzen.* *Prov. 1. 5.*

77. K. Mi értelme van az Anyaszentedgyház harmadik parantfolatjának?

F. Hogy az Krisztusnak és az őszenteknek példájára bizonyos napokon bűjöllyünk; bizonyos napokon pedig az hús ételtől magunkat megtartóztassuk, és bé tellyestsük az Ur üdvözítettöknek az ő hiveiről való jóvendőlést: *El jönnek a' napok, a' mikor el vétetik állók a' vőlegény, és akkor fognak bűjölni.* *Matt. 9. 15.*

Ezen parantfolat alkalmatosságával szükség tudni: Előszö, hogy az bűjtölés Isten előttekedves dolog, (*Tob. 12. 8*) a' mint erről számtalan bizonyságok vadnak az egész sz. írásban, és magais a' Krisztus bűjtölé. *Matt. 4. Marc. 1. Luc. 4.*

Másodszor, hogy parantfolatból is igen jó bűjtölni; mivel az illy parantfolatnak engedelmeskedők ditsíretesen emlegettetnek a' Sz. Lélektől, és az illy parantfolatok nemit több

helyt tanállyuk a' sz. irásban. *Jon.*
3. 5. 10. 1. *Reg.* 14. 24. 2. *Paral.* 20.
3. 1. *Esd.* 8. 21. *Esf.* 4. 16. *Jöel.* 2.
12. *Efc.*

Harmadszor, hogy nem csak az a' böjtölés kedves Istennél, a' mikor az ember egész nap semmit sem eszik, hanem az is, a' midőn éppen csak edgyszervézen valaki szükséges táplálást napjában hús ételnélkül, mivel nem minden ember olly erőls természetű, hogy olly éhezést egészsége romlása nélkül ki álhasson, ugyan ezért az Anyaszentedgyház noha igen helyin hadgya az szorosabb böjtölést. is, mindazáltal nem akart közönségesen olly fokaktól el viselhetetlen igát az Hívek vállaira tenni, hanem oly móddal kötelezte a' hiveit, hogy az hús ételtől magokat meg tartóztatván másodszori elég ételtől meg vonnyák magokat, a' mint erről emlékeznek az régi Sz. Atyák. *Clem. Rom. L. 5. Const. c. 17. Tertul de Fej.*

Fej. c. 1. Cyril. Catech. 4. Athan. in vita S. Antonii. Hieron. contra Jov. Aug. serm. 64. de temp.

Negedszer, hogy kedves Istene előtt nem csak a' böjtölés hanem még némelly ételektől jó célra való magunk meg tartóztatásais. Így amaz Isten féld ifiak Babilomban az Király asztaláról való étkektől, a' Rechariták a' bortól meg tartóztaták magokat. Keresztelő Sz. János is nem évék egyebet-sáskánál, és erdeiménél, Sz. Pál is azt mondgya, hogy *jó húst nem enni*, és eleitől fogva az hús étel izefsebb eledel nemének tartatott. Ha tehát valaki Istenért az illy izes ételtől magát meg tartóztatya, kedves dólgot mivel ő Sz. Felsége előtt. *Dan. 1. 8. 12. 16. Jer. 36. 6. Matt. 3. 4. Rom. 14. 21. 1. Cor. 8. 13. Prov. 23. 20.*

ötödéször, hogy az Anyaszentedgyház a' Hús ételt magában nem károztattya, sem egyéb elegelekké való

való élést; mintha az olly étel magában tilalmas volna, mivel Sz. Pál (1. *Tim. 4. á v. i. ad 6.*) jövendőlése szerént a' midőn Manichæus eretnekek támadának; kik az Házasságot ördög találmányának, az húst pedig azon Gonosz lélek alkotásának vallák az Tatianus Eretnekekkel együtt; ezek ellen mindgyárt átkot monda; a' mint Sz. Agoston írja *Lib. de Hæresibus Cap. 46. & Lib. 30. contra Faustum Manich.* tehát az mi Ecclesiánk az hús ételt magában szabados dolognak álittya, de nagy okokra nézve parantsól azon izesebb ételtől bizonyos napokon való megtartóztatást, tudniillik: hogy ebben is valamelly testi sanyargatásunkal kedveskedgyünk az érettünk annyit szenvedő üdvözítő Urunknak; hogy bűneinkért némű-némű büntetést szabad akarattal vállaljunk magunkra; hogy a' testi indulatinkat (szájérzékenységünket ez izesebb táplálástól meg

megfősztatván) könnyebbé meggyőzhessük; és (hogy több okokat elé ne hozzak, rövidségnek okáért) Istentől ezen gyönyörűségtől való elvonattatásunk által islelkünk üdvességire szolgáló malasztokat nyerjünk.

Nevezetesen pedig az Húsvét előtti való negyven napi böjtöt még az Apostolok idejétől fogva tartya az Anyaszentedgyház az most említett okokból, így az Krisztus negyven napi böjtöt némű-némű képpen követvén; az Húsvéti gyónásra, és áldozásra készülvén; és mintedgy dézsmát adván Istennek az egész esztendő napjaiból. *S. Clem. Constit. Apost. Can. 68. S. Hier. S. August. &c.*

Az négy kántor böjteit az Esztendőnek négy részeiben tartjuk Istentől vett sok jó teteményekért való háláadásul, és azon üdőkben tetháládatlanságunkért való penitencia tartásul, az ó testamentumban is lévén ez böjtöknek jelensége; (*Zachar.*

char. 8. 19.) mivel pedig ezen úddoban szoktak az Edgyházi rendek fel szenteltetni az Apostoli hivatalra, kérjük ez sanyargattatásunk által is az Istent olly munkásoknak hívattatásáért ez áldott aratásra, kik lelkek jóvára gyümölcsösön fáradszának, az Ur-intélinek, és az régi Kerésztnének példájának ebben is fejet haitván.
Matt. 9. 38. Act. 13. 2. 3.

Az ünnepek előtt való bűntöket arra szentellyük, hogy annál tisztább szívvel-s' készülettel ünnepelhesünk másnap, és Istentől nyerjünk kegyelmet azon titoknak, vagy Szentek erkölcsinek értelmére-s' követésére, mellyek azon ünnepeken emlékeztetben forognak. *Praxis primitiva Ecclesiae ab immemorabili, adeoque juxta regulam S. Aug. Lib. de Bapt. Cap. 24. in dubium, utrum bene fiat? sine infamia non revocabilis.*

Az pénteki hús ételtől való megtartoztatás az Apostolok idejétől fogva fen-

va fen állott, azon napon lett Urunk halálának emlékeztetire, a' szombati megtartoztatás az napnyúgotti Ecclesiákban azon Urunk koporsóban való létének, és az ő Sz. Anya-s' Apostolok szomorúsága tisztetire. Ezen czélokra némelly Ecclesiákban tartatott-s' tartatik az szeredán való hús ételtől szokott magok megtartoztatásais. *S. Clem. Const. Apost. Lib. 5. Cap. 19. Conc. Agat. C. 2. Hieron. Epist. 28. August. Epist. 86.*

78. K. Mi értelme van az Anyaszentedgyház negyedik-s' ötödik parantsolattyának?

F. Az negyedik parantsolat kötelezi az Kerésztneket minden esztendőben leg alább edgyíz az arra rendelt Edgyházi embernek vétkeket ártatos töredelmességgel meggyónni; ha ki pedig Isten malasztjából utolsó jó gyónásától fogva úgy őrizkedett minden gonosztól, hogy nagy vétkekben nem esett, az ámbár, szo-

N

rossan

rossan szólván, nem tartoznék-is ez esztendőnként parantsolt Sz. Gyónásra, mind-azáltal mivel rend szerint nem tudgya az ember bizonyoson maga büntelenségét (*Prov. 20. 9. Eccles. 9. 1. 2. Jer. 17. 9. 2. Cor. 4. 4.*) igen tanácsos az ilyeneknek is az Ur vétele előtt a' Sz. Gyónás. Nem téfszen pedig eleget ezen parantsolatnak, a' ki szánfzándékkal gyümölcstelenül gyónik, példának okáért bal szemérmetességtől vífeltervén ha el halgatna-s' titkólja az gyónásban valami halálos vétket. *Com. bodie DD.*

Az ötödik parantsolatban köteleztetnek minden Keresztények az Ur testinek Húsvét tájban áittatos felvételére, a' kik tudniillik mára jót a' gonosztól megválasztván alkalmatosok ezen Oltári Szentségnek gyümölcös szabad akarattal való részesülésére. Ha azért valaki akár a' Sz. Gyónást, akár az Ur vételit annak idejében szük-

szükséges úttya, vagy egyéb nagy mulhatatlan akadállyal miatt eltanállyamuladni, tartozik legközzeleb való alkalmatossággal azt végben vinni. Az Húsvéti áldozásnak ideje pedig (a' mikor már nagy ókokra nézve az Esztendei gyónás-is szókött a' Kereszténektől végben vitetni) az Magyar országban, és Erdélben lévő Püspökségekben többire kezdődik Húsvét napja előtt két héttel, és végeződik Húsvét után két héttel. E' két parantsolatot azomban nem úgy kell érteni, mintha az Krístus, és az ő Anyaszentedgyháza akarattya éppen csak ezt kívánná, hogy egész esztendőben edgyszeri gyónással, és Communicálással meg elégedgyenek a' Keresztének, hanem hogy *leg alább edgyszer* azt végben vigyék, és az Ur vételit *Húsvét tájban*; mert különben kívánnya (javallásképpen) az Isten Anyaszentedgyháza ezen Szentségekkel való mentül gyakrab éléffe

az ő tagjaitól az 28dik kérdésre tett felelet szerént.

79. K. Kik tartoznak, és mi vétek alatt ezen őt parantsolatók bétőlésére?

F. A' mi az ünnepek ülléséről való parantsolatot illeti, mindenek tartoznak, valakik Keresztének, az az, igaz móddal meg keresztelkedtek; mind-azáltal kisebb vagy nagyobb vétkeket cselekedhetik valaki, vagy az ő köteleiségeről való gondolatlanságára, vagy a' fél és egész akaratval való engedetlenségére, vagy az ünnep meg szegésének minéműségére nézve. Ha ki tehát egész észben vévél, fél, szánfzándékkal nagy részét az ünnepnek meg nem álli az Edgyházi rendtől (a' hól e' tanáltatik) helyes okkal kért szabadság nélkül, az haláloson vétkezik.

A' Sz. Misének halgatásáról ezen tanúság tartatik, mert a' ki a' jót a' gonosztól meg tudgya választani a' Kereszt-

Keresztények közzül, tartozik ezen parantsolatnak eleget tenni, ha csak lehetséges: tudniillik ha módgya van annak halgatásában. *Iid.*

Az harmadik parantsolatban foglalt bűjtökre köteleztetnek halálos vétek alatt minden Keresztények, a' kik 21. esztendő meg halatnak, és még az 60. esztendő bé nem töltötték, ha csak nagy erőtlenség, természet gyenge volta, betegség, szegénység, erőss, és fárasztó munka, s' útozás, nehézkes aszfzonyok állapottya, kisednek szóptatással való táplálása s' a' többi, őket nem kényszeríti az kétszeri elégedendő táplálatafra; mind-azáltal ezek is tartoznak az hús ételtől való magok meg tartóztatására, ha csak azok az hús ételre is hasonlóképen nem kényszerittik: történhetik mind-azáltal ebben is bótánandó vétek az egész észben vévélnek, tellyes szabad akaratnak, és tetteres bűjt szegés-

nek hejjánofsága miat.

Az negyedik, és ötödik parantfollattal minden egész józan ókofsággal bíró keresztfény köteleztetik, és a' mi a' gyónást illeti, arról azonkül is adtam oktatást az 28dik kérdéltre tett feleletben. Az Húsvéti áldozás pedig nevezetes ez időre azért rendeltetett, mivel még az ótestamentumban is (a' mellyben csak árnyékoztatott az Uj Testamentumbéli Felsé, az az, amaz Mennyei áldott Báránynak részesülése) nagy büntetésnek alatta parantfoltatott az Sidóknak az Húsvéti emlékeztető áldozatnak bé mutatása, (Num. 9. 13.) mennyivel tehát inkább méltó vólt az Ur JESUS drága testéből s véréből az mi váltságunknak emlékeztetire készült áldoztatást akkorbeli időre legfőképpen rendelni, a' melly tájban maga ő Sz Felsége kívánva kíváná ezen Húsvéti áldozatot osztani kedves Tanítványinak. Luc. 22. 15. Ily okok.

okokból azért oly szorossan parantfollya az Anyászentedgyház ezen gyónást, és communicálást, hogy ezen két parantfolatoknak vakmerő meg szegőjét az Templomban való bé meneteltől éltében; hólta után pedig az Hívekkel edgyűvé való temettetéstől tiltya el. *Conc. Later. relat. in Can. Omnis Extra.*

80. K. Hányféle Tráditiók avagy hagyományok vadnak olyak, a' mellyek noha oly dőlgookról való, a' mellyek világos szókkal nintsenek éppen ki magyarázva a' sz. írásban, még is minden igaz keresztfényektől hitelre, és betsületre méltok?

F. Háromfélék: Némelylek Istenből egyenesen származott, de Bibliában világosan nem jedzett hagyományok, mellyek azon hitellel hitetnek az Catholicusoktól, valamellyel a' sz. írásban világosan jedzett dőlgo; példának okáért, a' kisdedek keresztségeről: a' szentségek-

nek számáról: a' sz. írának Canoní-
cus, az az Istennek bizonyos szavai
közé számlálendő könyveiről, s' a' t.
Némelyek az első Apostoloktól származott hagyományok, mellyek semmi kereszteni gyülekezettől az Apostolok ideje után nem szerzettettek, még-is minden időben meg tartattak, úgymint kereszteni tökéletességhez-s' kötelességhez tartozó állapotok; példának okáért, hogy az Ur vacsoráját testi étel s' italbéli táplálás előtt kellefsék (az halálos betegeknek) az kereszteneknek venni: hogy az negyven napi böjtöt Húsvét nap előtt kellefsék tartani: hogy az homlokunkra hasznos Keresztet vetni. s' a' többi. Némelyek pedig származtak azon Apostolok ideje után való Sz. Gyülekezetektől, vagy Anyaszentedgyház Fő Papjaitól: példának okáért, hogy az Oltári-Szentség a' betegek számára készen tartásuk tisztes helyen, és annak szolgálatá-

gáltatása alkalmatosságával gyertya világ legyen jelen az eleven hitnek, és mások búzgóságának élesztése kedvéért; noha az egyéb Isteni szolgálatok alkalmatosságán gyújtott világítás még az Apostolok idejében-is (Act. 20. 8.) már meg volt: hogy a' templomokat, és a' Sz. Miskolci áldozathoz közlebe tartozó eszközök meg áldattassanak, és bizonyos mód-dal meg szenteltesse: hogy az Urnapjától nevezetes ünnepek közé az egész Anyaszentedgházról meg ültessék.

Ezen három-féle tradíciók között pedig nagy különbség vagyon, mivel az Isteni tradíciók mind változhatatlanok, és senki azoknak sen maradásáról nem tehet kérdést-is, mivel mind hit czikkelyei. Az tulajdon Apostoli Tradíciók nem mind változhatatlanok, a' mint ki tezik az vérnek, és fojtottak ételére iránt (Act. 15. 29.) tett rendelésből: mondám

a' tulajdon Apostoli traditiók, mert fok Isteni traditiók-is vadnak, melyek az Apostolok által hirdettettek, de nem egyenesen ő töllők származtak, példának okáért az Ur vacsorájáról. 1. Cor. 11. 23. Az Anyasz. edgyház szokási pedig ő magokban változhatók az üdönek minéműségére, és az Lelkek nagyobjaváranézve.

81. K. Miért nem vészik bé némely Keresztének ezen traditiókat?

F. Azért leg előszször, hogy a' mint a' 43dik kérdésre tett feleletnek első czikkelyének az harmadik részecskéjében említettem, az illy Traditiók világosan meg mutattyák az ő vélekedéseknek nem régiségét, és az Apostolok ideje után következő őt száz esztendőbéli Hívek tudománnyával való ellenkezését. Merészlett ugyan edgy Prædikátor, az Magdeburgumi Centuriatorok nyomár többekben követvén, holmi dób-

dáb okokat őszve töldozni (mellyeket *Pápiſtaság Ujságának* nevez) ügyekezvén állittani, hogy a' mi Ecclesiáknak vélek ellenkező hit czikkelyei, és rend-tartási mind csak nem régi találmányok; de a' ki a' Tridentinumi Sz. Gyűlekezet könyvit, és Bellarminust (kiket több Catholicus könyvekkel edgyütt eppen bátor hamisításokkal izaporán citál a' maga vélekedése támogatására) értelmes fővel tovább olvasta, és nem csak imitt-amott tekintett belé, könnyen által láthattya, mely helytelenül tekeri, facsarja azok tanítását. Miglen azért Isten üdöt ad az ő fabuláinak izenként tagadhatatlan okok szerént való magyarázására, most csak az Tráditíók állapottyában hozom elő (peldának okáért) az Első könyvnek harmadik részét, melynek első czikkelyiben hozza elő félig-meddig a' Tridentinumi Sz. Gyűlekezet szavait; és a' második czikkelyben még

csonkábban s' edgyszerfmind igálságtalanúl jedzi fel Bellarminus tanítását: úgy-mint a' ki az ő tölle citált helyen (*L. 4. de Verbo DEI non scripto C. 2.*) világoson meg különbözteti az Istentől egyenesen származott Tráditiókat az Apostoli Tráditióktól, és ezeket-is az Anyaszentedgyház tulajdon traditióitól, és ezen Predikátortól az harmadik czikkelyben fel talált conclusiójával (az az előbbi okokból következő tudománnyával) egyenesen ellenkező tudományt ír; mivel az Anyaszentedgyház tulajdon traditióinak mivóltát éppen megvalasztva s' különbözteti az Istentől magától egyenesen származott Tráditióknak erejétől, méltóságától, és auctoritásától; sőt ezeket még az Apostolok tulajdon Tráditióitól-is, elő hozván Szent Pálnak amaz szavait: *1. Cor. 7. 10. Nem én parantso-lom, hanem az Ur.* és ismét *v. 12. En mondom, nem az Ur.* Még-is ez a' nya-

a' nyavalyás Prédikátor az említett harmadik czikkelyben ezt meri írni szóról-szóra: *Ex azért a' Papistaság tudománnya, hogy a' sz. íráson kívül való, abban nem található iratlan tráditióknak, edgyházi végeztéseknek, szokásoknak, és rendeléseknek, szintén olyan erejek, méltóságok, és auctoritások vannak, mint a' sz. írás Canonicus könyveinek.* Az második czikkely vége felé pedig azt írja, hogy az Papisták az *Edgyházi Tráditiók alatt minden bitván babonaságokat, és vétkes szokásokat bé foglalnak.* Mely kevés szókból minden okos észre veheti mit kellyen itilni a' több azon könyvben őszve hordott bizonyításokról.

Másodszor hogynémellyek bé nem vészik az régi Tráditióinkat, oka ez is, hogy nem értik, melly szükség legyen az igaz hitben való állhatatosságra az Anyaszentedgyházban fen tartatni azon Sz. Hagyományoknak, Sz. Pál Apostol ez intése szerint:

rént: *Legyetek álbátatossák, és tartás-
tok meg az hagyományokat, a' mellye-
ket tanúlatok vagy a' beszéd által, vagy
a' Levelünk által.* 2. *Tess.* 2. 14. Mivel
azonkül is sokak nem irattattak meg
a' sz. írásban mind az Ur Krisztus e' vi-
lagon létekor tett cselekedetiről, és
oktatásiról, (*Jp.* 20. 30. *Cap.* 21.
25. *Act.* 1. 3.) mind az Apostolok
tanításiról, ugymint a' kiknek írá-
sok többire vagy éppen nem tanálta-
tik az Új Testamentumban, vagy i-
gen rövideden valók, s' azok is több-
bire csak azokról a' dolgokról, a' mel-
lyekről az akkorbéli hívek kétséges
kérdéseket mozdittanak vala. Ho-
lott szóval töllők tött tanítások száma-
talanok voltak, mellyekről az füllel
halló bizonyságok sokat jedzettek
fel; példának okáért Arcopágumi Sz.
Diénes, Ignatius Martyr, Clemens
Rom. s' a' többi. Továb a' Traditiók
nélkül azt sem tudnók, ha az a' könyv,
mellyet *Bibliának* hívunk, Isté szava-e
vagy

vagy nem; és annak-is könyveinek
bizonyos száma felől azon Traditiók
által tanittatunk. *S. Aug. contra E-
pist. Fund. Man. c. 5.*

Innen noha az Catholica Anyasz.
édgyház az Istén szava-s' akarattya el-
len való emberi találmányokat min-
den időben üldözte, és kárhoztat-
ta, mindaz-által a' sz. írásnak homá-
lyos szavai világosítására, és a' Hí-
vek hité, reménsége, szeretete, s'
Isteni dolgokhoz való jó indulattyok
nevelésére szolgáló hitelés hagyomá-
nyokat nagy betsületre méltóknak
álitotta. *Consensus omnium Conc. Oe-
cum. & SS. PP. apud Bel. Tom. 1.
L. 4. & Gualt. in Tab. Chron. Ferit.
12.*

§2. K. Hányféle bűn vagyon?

P. Kétféle, edgyik az *eredendő bűn*,
mellyel vétkezünk Adámban ez el-
ső Atyánkban, és a' melyben szüle-
tik minden ember (az Bóldogságos
Szűz MARIAN kívül, kiről a' mint
O 2 szén.

szentül mondgya Sz. Agoston, még emlékezetet sem kell, az ő Isten Anyaságára nézve, tenni, a' midőn a' bűnről van a' szó,) a' ki Adámtól természet szerént való nemzés által akármí üdö telve származik. *Job. 14. 4. Psal. 50. 7. Rom. 5. 12. 1. Cor. 15. 22. Eph. 2. 3. & ss. PP.*

A' másik az *tulajdon személynék szerént való bűn*, mellyel megbántódik az Isten, a' midőn gondolattal, szóval, cselekedettel, parantsolt-s' tartozó dolognak el mulatásával az Isten, és az ő Anyaszentedgyházatörvényit által hágjuk: Ez pedig ismét két-féle: Edgyik *halálós vétek*, az az örök kárhozatot érdemlő vétek, a' midőn valaki egész észre vévéssel, és el szánt tellyes akarattal, nagy dologban vétkezik Isten ellen. *1. Jo. 5. 16. cfele vétkekről szól Sz. Pál-is Gal. 5. 21.* Az második pedig *botsánandó vétek*, a' melly noha magában gonosz, és nem szabad azt tenni a' kármí

kármí nagy jónak meg nyerése kedvéért is, mindaz-által örök halálra nem méltó, és e' nélkül többire még az igazak-is, kiváltképpen való Istennek segítő malasztya nélkül, sokáig nem élnek. *Prov. 24. 16. Jac. 3. 2. 1. Jo. 1. 8.* Bizonyos azomban az-is, hogy nem csak az botsánandó vétek között edgyik nagyobb a' másiknál, hanem még az halálós vétek között is edgyik súlyosabb a' másiknál. *Thren. 4. 6. Jo. 19. 11.*

83. K. Mitfoda módok által lehet az eredendő büntől meg menekedni?

F. Az igaz Kereszttség által, mert ha ki csak *név szerént való színes Keresztséggel* kereszteltetik, az eredendő büntől az által meg nem tisztul. Ugyan ez okon, mivel némellyek az 17dik kérdésre tett feleletben jedzet dolgoknak valamely részit (és legfőképpen az Keresztelő személyben kívántató szándékot) igen könnyen el mulattyák, ha csak az ő ős vallá-

fok szerint akarnak ez nagy dologban munkálódni; tehát kényszerítetünk ez igen szükséges Szentséget igaz, és bizonyos móddal feladni azoknak, a' kik közzülők az igaz hitre térnek, ne hogy édes üdvözítünk változhatatlan szava szerint (Jo. 3. 5.) ki rekesztesse az Isten országától. *Praxis Ecclesiae Catholicae.*

84. K. A' személy szerint való bűnöktől mi móddal kell meg szabadulni?

F. A' mi a' halálos bűnt illeti, attól való szabadulásra szükséges az 23dik kérdésre tett feleletben magyaráztatott Sz. Gyónás, vagy azt valóságosan végben vivén, vagy legalább tökéletes Isteni szeretetből származó indulattal arra szándékozván. Az botsánandó vétektől való tisztulásra pedig ezen Sz. Gyónás módgyán kívül elégséges minden természet felet való olly jó indulat, a' melly

melly egyenesen ellenkezik az illy vétekre hajló akarattal. *Com. Theol.*

85. K. Miféle módok által kell az halálos bűnöket el távoztatni?

F. I. Az Isteni félelem által; félellemmel, és rettegéssel munkálódván üdvességünket, gyakran elménkben forgatván az Apostolok amaz szavait: *Rettenetes az élő Isten kezében esni.* Es: *Ha az igazság csak alig üdvözül, az Istentelen, és a' bűnös hol álbát elő.* *Phil. 2. 12. Heb. 10. 31. 1. Petr. 4. 18.* II. Az áitatos imádkozásnak, sz. Gyónásnak, *Uj teste buzgó vételinek, külső, belső magunk sanyargatásának, alamisnálkodásnak gyakorlása által;* mivel Isten különös segedeleme nélkül semmi jót nem cselekedhetünk. Azon segedelem pedig a' kérőknek, és keresőknek ígértetik. *Jo. 15. 5. Luc. 11. a v. 9. Phil. 4. 13.* Ehez való az halálos bűn súllyának és számtalan lelki, testi károkat szerző gonofságának fontos emlékezettel or-

tan ottan való elmélkedése: és az oly vétkekkel ellenkező jóságos cselekedetekben való gyakorlás. III. *Az borsánandó vétkek el kerülése által, mivel a' ki a' kísértéket meg veti, lassan el esik. Eccli. 19. 1. és a' ki kísértésben egész szabad akarattal hamis, többire a' nagyobbban is hamis. Luc. 16. 10. IV. Az bűvre közlelő alkalmatosságot szolgáltató társaságoknak, és egyéb efféle veszedelmes állapotoknak vigyázó szentes félelemmel való eltávolztatása által; mivel a' kemény szív gonoszúl leszzen utóllýára, és a' ki a' veszedelmet szereti, abban vesz el. Eccli. 3. 27. V. Az utolsó dolgainkról való gyakor, és szíves elmélkedés által, melyet Moyses is kívánta az ő népének Deut. 32. 26. és a' Sz. Lélektől is így intetik minden ember: Minden cselekedetidben meg emlékezzél utolsó dolgaidról, és örökké nem vétkezel. Eccli. 7. 40.*

86. K. Mellyek mondatnak az ember u-

ber utolsó dolgainak?

F. Azok, a' mellyek az embernek leg utólszor történnek, úgymint az Halál, mivel el van végezve, hogy az emberek edgyszer meg hallyanak. Hebr. 9. 27. Az Ítélet, mivel mind minyárt halálunk után (Eccli. 11. 28. 29.) különös itiléttel, mind világ végezetin amaz nagy napon meg itiltetünk, fel támadván tulajdon testünkben el venni a' testnek tulajdonit, a' mit cselekedtünk jót vagy gonoszt. Jo. 5. 29. Matt. 25. á v. 31. 2. Cor. 5. 10. A Pokól, melly régről fogva el készitett, a' hova az ördögök is le vonattattak, és a' mely ölthatatlan tüzszel, és fogok csikorgatásával tellyes nyomorúság, és setétség helye, a' hol halál árnyéka, és semmi rend, hanem örök iszonyúság lakik. Isa. 30. 33. 2. Pet. 2. 4. Matt. 3. 12. Cap. 13. 50. Cap. 25. 41. Marc. 9. á v. 42. Jób. 10. 22. A Menyország, a' mely készitett a' világ kezdetitől fogva az igaz

az igaz hitben és jóságos cselekedetben lőnt végig szolgáló Híveknek, (*Marc. 16. 16. Matt. 24. 13. Cap. 25. 34.*) melynek nemű nemű ábrázolása le iratik Sz. Jánostól *Apoc. 21.*

87. K. Be mentek-e az ő Testamentum idejében e' világból ki múlt üdvözülendő lelkek Menyországban az Krisztus halála-s' fel támadása előtt?

F. Nem mentek; mivel azt jövendőli Zakarias Próféta a' Krisztusról: *Teis a' testamentumodnak vére által, ki bocsátottad a' foglyaidat a' veremből. Zachar. 9. 9, 10, 11.* Sz. Pál is téfzen emlékeztetett ezen foglyok szabadulásáról. *Eph. 4. 8. Heb. 9. 15. Cap. 11. 39. 40.* Sz. Péter pedig azt mondgya, hogy a' Krisztus prédikáltott a' tömlöczben (mellyet a' Sz. Atyák *Limbusnak* hínak) azon lelkeknek *1. Petr. 3. 19.*

88. K. Mit ért az Anyaféltedgyház a'

ház a' Purgatoriumon?

F. Az utolsó dolgainkhoz tartozó oly helyet, a' melyben ideig keményen büntettetnek az oly lelkek, kik e' világon tött halálos, de már itt meg bocsátott bűnökkel, vagy bocsánandó vétkekkel érdemlett büntetéseket sem illendő elégtétel-lel, sem engedelem, és arra elegendő bütsű által le nem rótták holtok napjáig. Ezen tisztuló helyre pedig senki nem megyen azok között, a' kik halálos bűnben múlnak ki e' világból, mivel ezek örök kárhozatra vettetnek: és az Purgatorium-béli büntetéseis senkinek továbbitilet napjánál nem tart. A' mint Sz. Hieronimussal, Sz. Ambrussal, Sz. Agostonnal magyarázzák a' tudóssák az *Isaias*, és *Malakiás* erről való jövendőlést. *ad Isa. 4. 4. Malach. 3. 2. 3.*

89. K. Mi okkal bizonyíthatni ezen Purgatoriumról való hitünk czikelyit?

F. Több

166 (166) 33

F. Több fok okokat el halgatván (rövidségnek okáért) világos dolog ez a' Sz. Pál tanításából, ki (1. Cor. 3. 13. 14. 15.) így szól: *kinek kinek mi-némű legyen munkája, a' tűz meg próbállyá. Ha kinek munkája, melyet épített, meg marad, jutalmát veszti. Ha kinek munkája meg ég, kárt vall, ő pedig üdvözül: de úgy mint tűz által.* Mely szók mivel az Ur napja meg mutatásáról vadnak, e' világi szenvedésekről nem értethetnek, a' mint helyesen magyarázzák a' Sz. Atyák *Hieronimus (in Cap. 4. Amós) Ambrosius (in hunc locum) Augustinus in Psal. 37. &c.*

Azomban édes üdvözítőnk némely vétkeket kevés vereségre mond méltóknak; (Luc. 12. 48.) bizonyos pedig, hogy a' ki Pokolban mégyen, nem kevés büntetése leszzen annak; már azért ha ki bocsánandó bűnben, vagy már meg bocsátott halálos bűntől maratt ideig tartó büntetésre való er-

167 (167) 33

lő érdemmel meg hal, az ilyen Menyországba mindgyárt bé nem mehet, úgy mint még némű némű fertéztetésben lévén, (Apoc. 21. 27.) tehát az ily vétkekért a' más világon kell még lakolni, és a' bocsánandó vétkeknek ott kell meg bocsátatni, a' mint az Kristusnak a' maga ellentett vétek bocsánattyaról adott tanítását (Matt. 12. 32.) magyarázza több Sz. Atyákkal Sz. Agoston. Bizonyos pedig, hogy a' bűn meg bocsátatván nem mindenkor bocsátatik meg Istentől azzal érdemlett egész büntetésis, a' mint Moyses, David, Ezekiás, Manasses, s' a' többi. példaiból ki tetezik, és ezért int minnyájunkat a' Sz. Lélek, hogy a' meg bocsátott bűnről ne legyünk félelem nélkül. Num. 20. 12. 2. Reg. 12. 13. 14. 2. Paral. 23. 12. 13. Col. lat. cum 4. Reg. 20. à v. 14. ad fin. Cap. 23. 26. Eccli. 5. 5. Ha tehát valaki halála előtt az ily büntetést le-

P

nem

nem rója, tartozik a' más világon utolsó fillérig meg lakolni, ha csak az élők esedezése által nem segítetik.

Végtire nagy bizonyságok ebben az más világról meg jelent lelkek, kik noha ezen a' világon, az emberek nem hibázó itelete szerént is, jámbor, és igazakat illető életben holtig szolgáltak Istennek, mindazáltal az 82dik kérdésre adott feleletnek vége táján jedzett bizonyostudomány szerént mivel az botsánandó vétkeket el nem kerülték ideig való büntetésre az fegyhetetlen igazságú Istentől itiltetvén, holtok után sokaknak meg jelenvén szenvedéseket meg beszéllették: kiknek esküvéssel is erről tett bizonyításokban mind őszveséggel is kételkedni éppen nem okosság.

90 K. Hasznos, és üdvességes dologé ez ily jövőendőben üdvözülendő lelkek szabadulásáért holmi Istenes

Istenes munkákat végben vinni?

F. Igen-is üdvességes, mivel minnekutánna iratta volna a' Sz. Lélek az erős Judástól tizenkét ezer gira ezüstnek Jérusálemben tett küldésit, hogy ott áldozat lenne a' meg bóltaknak bűnökért, végtire így szól: *Azokáért szent, és üdvességes gondolat a' halottakért imádkozni, hogy a' bűnöktől meg oldoztassanak.* 2. *Macchab. 12. á v. 42. ad finem Cap.* Ez könyv pedig noha a' Sidóktól nem tartatik Isten bizonyos szavának, de az közönséges Keresztény Anyaszentedgyház mindenkor annak tartotta. *S. Aug. L. 18. de Civ. Cap. 36.* Azomban még az Apostolok idejében is sanyarkottak a' Hívek az halottakért, mivel az fel támadást, némely kétkedők ellen bizonyítván Sz. Pál, így kérdezősködik: *Egyébként mit cselekesznek, a' kik meg Kereszteltetnek a' halottakért, ha tellyességgel fel nem támadnak a' bóltak?* 1. *Cor. 15. 29.* Itt

bizony a' *Kereszteltetés* nem értethetik az vizzel való Keresztiségről, tehát a' szenvedésről értetik, a' mint e' szollás módgyával magais éle édes üdvezítettök. *Marc. 10. 38. Luc. 12. 50.* Es nyilvánosságos dolog, hogy a' halottakért az ó testamentumban is bõjtöltek, és alamisnálkodtak a' Hivék. 1. *Reg. 31. 13. 2. Reg. 1. 12. Tob. 4. 18. Eccli. 7. 37.*

Bizonyos azis, hogy a' mint maga Calvinus meg vállya (*L. 3. Inst. C. 5. §. 10.*) eleitõl fogva gyakoroltatt az Anyaszentedgyházban az Halottakért való esedezés. Sõt a' mint (*Bellarmin. bñc à Cap. 15. Gualt. in Tab. Chron. Veritate 10.*) fok Sz. Atyák, Sz. Agoston Doctórral bizonyittyák, Sz. Mifebéli áldozatoknak fel mutatása által fok lelkek nyerték szabadulásokat.

Több kérdések-is tétethetnének még példának okáért: miért járnak az Catholicusok Processiókat ? miért adgyák

adgyák kovásztalan kenyérben az Ur vacsoráját? miért élnek musika szóval az Isteni szolgálatokban? s'a' több. De ez effélékre igen rövideden felelhetni: ugymint az elsőre, és másodikra; mert az Ur Kristus adott példát nekünk *Luc. 2. à v. 42. Jo. 12. à v. 12. Matt. 26. à v. 17. Collat cum Exod. 12. 15.* Az harmadikot pedig ditsíria' Sz. Lélek: *Psal. 150.* A' többirõl azt az egyet javallom kedves Keresztényem, légy első tanácsfom szerént Kristus kisedegye, és ragaszkodgyál mindenekben az Catholica Ecclesiához mint édes Anyádhoz; ezigalság oszlopához, és támaszszáhozh köttetettvén soha meg nem tántorodol akárminémû lelketilletõ tudományban.

A. M. D. G.

Levél

Levél számra mutató rövid
tábla.

Az Sz. Háromságrol.	à fol. 1.
Az teremtférol, és annak ezélljáról.	1.
Az emberi Nemzet válttságáról.	à f. 2.
A' Sz. Kereszt vetés módgyáról.	5.
A' Szentségek számáról.	7.
A' Keresztsegről.	8.
A' Bérnálásról.	10.
Az Oltári Szentségről.	à f. 10.
A' Szent Míséről, és annak hallásá- ról:	12. 14. 15. 16.
A' Sz. Gyónásbéli Penitentzia tartás- ról.	à f. 17.
Az Indulgentiákról.	23.
Az utólsó kenetről.	25.
Az Eggyházi-rendről, és a' Házaf- ságról.	26. 27.
Az Szentségekkel való élésnek számá- ról.	à f. 27.
Azokra való készülevől.	à f. 32.

Az

Az Anyaszentedgyház ezereimoniáiról, és áldásáról.	à f. 35.
A' tíz paratfolat rendről.	à f. 39.
Az első paratfolatról.	à f. 42.
Az Anyaszentedgyháztól el szakattak űdvességtelen állapottyáiról.	f. 45.
Az Anyaszentedgyház bizonyos jelei- ről.	à f. 50.
Ez jeleknek egyedül csak az Romai A- nyaszentedgyházra való illésekről.	37.
Az Anyaszentedgyház csalatatlansá- gáról.	à f. 78.
Az Romai Pápa Püspöki fő méltósá- gáról.	à f. 81.
A' Mi-Atyánk nevű könyörgésről.	f. 86.
A' jószágos cselekedetek érdeméről.	89.
A' Menyei Szentek tiszteteléről.	f. 91.
Az Boldogságos Szűz Máriáról.	101.
Az Angyali űdvezleiről.	103.
Az Sz. Ereklyékről.	à f. 107.
Az Sz. Képekről.	à f. 109.
Az második, és barmadik paratfolat- ról.	à f. 115. 118.
Az következendő hét paratfolatok- ról.	à f. 118.

Az

*Az Keresztényeket vétek alatt kötele-
ző parantsolatok kiadására az Anya-
szentedgyházban tanúltató hatalom-
ról.* à f. 126.

*Azon Anyaszentedgyház közönsége fel-
ő parantsolativól.* à f. 130.

*Nevezet szerént a bűjtökről, és némely
eledelekről való meg tartóztatás-
ról.* à f. 137.

A Tyáditiókról. à f. 149.

A Bűnök külömbségéről. à f. 157.

Az utolsó dolgainkról. à f. 162.

Az Limbusról. à f. 164.

A Purgatoriumról. à f. 164.

NB. In hoc Opusculo, ubi citatur
Eccl^{is} intellige Librum Ecclesiastæ;
ubi verò Ecclⁱ. intellige Librum Ec-
clesiastici.

